

Hrvatski Glasnik

Godina V

Broj 60/61

Tuzla, Irvanj/svibanj 1997.

Cijena 100 BHD, 4Kn., 1 DM

S VAMA SMO

PAPA IVAN PAVAO II

SARAJEVO 12-13. IV 1997

PAPA U SRCU BOSNE

Bila sam zbunjena brojem ljudi, koje sam susrela u pohodu Svetom Ocu. Sva ta lica oko mene, različita, s ožljicama vremena i ona sasvim mlada, su taj dan ponosna i puna nade išla u susret oazi koja ih treba okrijepiti i napojiti unutarnjim mirom. Promatrala sam znatizeljno ljude oko sebe, hvatajući ritam, koji mi je davala masa, skupljajući svu tu energiju i ushićenost, kojom je zračila. Okretala sam se u koloni pokušavajući sagledati kraj i početak ove vijugave trake kojoj sam pripadala, ali nisam uspijevala dokučiti ni gdje počinje niti gdje završava. Vidjela sam kako se slijevamo sa svih strana svijeta na jedno, jedino mjesto, hitajući puni žudnje, kao što rijeke teku ka oceanu, da bi se riješile vječne tjeskobe koju im daje korito. Tek postavši dio te kolone osjećala sam da žurimo na mjesto, nad kojim će se otvoriti nebo tog dana, iz kojeg ćemo uspjeti sasvim istinski dokučiti zvijezde i pronaći mir duboko u svojoj duši. Išli smo brzo, koračajući kroz tunel. Odnekle daleko ispred mene dopirala je pjesma i stizala u valovima. Svi smo je prihvaćali s čudnom mišlju, koja nam je obuzimala srca, a to je: da smo doista svi jednaki, svi sretni što smo darovani životom i svi Božja djeca. Na kraju tunela nas je čekala svjetlost i naš brat, Božji sin, za kojeg smo znali da će nas učvrstiti u našem posustajanju i odnijeti očaj iz naših duša. On je do sada vidio već toliko patnji i toliko suza nevinih mučenika, da nam se naše breme sada čini tako lako. I doista je spasonosno bilo naše hodočašće. Stojali smo pred Svetim Ocem, slušajući njegove riječi utjehe. I nebo se doista otvorilo tog dana, a mi smo stajali i dalje, crpeći snagu iz njega, koji nije prestajao s molitvom, iako mu je tijelo drhtalo. I naša tijela su drhtala od hladnoće, ali su duše dobile željenu toplinu, utjehu i spoznaju, da nismo sami. S nama je tog dana bio i dio neba i sam Bog.

Sada, i poslije rastanka sa Papom, mi nismo sami, znamo, da će se u Božjem srcu uvijek naći mjesta i za Bosnu i Hercegovinu.

Sladana Ćosić

U DUŠI BOSNE

Kraljeva Sutjeska, Fojnica i Kreševo, 2. svignja 1997. bili su cilj jednodnevnog posjeta tuzlanskih gimnazijalaca iz Katoličkog školskog centra "sv. Franjo" u Tuzli. U tri "Pepeksova" autobusa, po ratom i vremenom izrovanim putovima, od Tuzle prema srednjoj Bosni, već u rano jutro zaputili su se učenici i profesori kako bi zavirili u srce i dušu svoje domovine. Diskretni i strpljivi kao i svako srce i svaka dobra duša, ovi su samostani dočekali one koji ih, nažalost, prvi put otkrivaju i postaju svjesni njihova značenja tek sada u ovom poraću. Profesori su školovani u onim vremenima kada su školske ekskurzije zaobilazile ove prostore, a knjige prešućivale njihov značaj. Obrazovanom čovjeku ostaje tajna koja je to opasnost koju u sebi krije istina o ulozima ovih mjesta i ovih ljudi u povijesti i opstojnosti Bosne. Možda je bilo iluzija da se povijest Bosne može napisati bez fratara i njihovih samostana, ali, ako i danas ima onih koji tako misle, onda ćemo ponovno imati laž o Bosni i onda će Bosna opet morati pričekati. Jedno je sigurno, Bosna je zemlja "u čijoj prošlosti od četiri do pet stoljeća nije moguće ni stranice napisati, a da se ne susretnes s franjevcima kao glavnim čimbenicima i nosiocima prvih uloga", napisao A. G. Matoš u 19. stoljeću.

Činjenica da su franjevci 1291. godine započeli svoj život i rad u Bosni u krajevima oko Tuzle, čini nam se važna i nedovoljno naglašavana. Doći će vrijeme kada će to znati barem onoliki broj ljudi koji danas znade kad je bila Kosovska bitka.

Na ulazu u Sutjesku mr. Aždajić, profesor engleskog jezika, Sutješćak, govori učenicima o ovom kraju. Spominje posljednjega bosanskog kralja Stjepana Tomaševića, nabraja sve volje i nevolje ovih ljudi od Kulina bana do današnjeg dana. Oni koji znaju kako propovijeda prof. Aždajić, znaju da se od njega moglo saznati ono što nismo slušali kasnije od fra Stjepana Duvnjaka, sutješčkog gvardijana, učena fratara koji se povukao s profesorskog mjesta na Bogosloviju u Sarajevu, i, za ljubav rodnoj Sutjesci, ljubomorno vodi ovaj samostan.

U početku zvaničan i suzdržan, fra Stjepan je "zaboravio" da nam je rekao da nećemo moći, iz objektivnih razloga, sve vidjeti, pa smo, na kraju ipak, skoro sve vidjeli. Dogovorili smo se da u biblioteku mogu ući samo oni koji imaju iz povijesti četiri i pet, a svi smo ušli. Nikome na čelu nije pisalo koju ocjenu ima, a svi smo željeli vidjeti Darovnicu kralja Matijaša Krovina iz

Obrazovanom čovjeku ostaje tajna koja je to opasnost koju u sebi krije istina o ulozima ovih mjesta i ovih ljudi u povijesti i opstojnosti Bosne. Možda je bilo iluzija da se povijest Bosne može napisati bez fratara i njihovih samostana, ali, ako i danas ima onih koji tako misle, onda ćemo ponovno imati laž o Bosni i onda će Bosna opet morati pričekati. Jedno je sigurno, Bosna je zemlja "u čijoj prošlosti od četiri do pet stoljeća nije moguće ni stranice napisati, a da se ne susretnes s franjevcima kao glavnim čimbenicima i nosiocima prvih uloga", napisao A. G. Matoš u 19. stoljeću.

harmonija neba i zemlje, napominje na jedno Kraljevstvo koje nije prolazno i kojega se ljepota ovdje može naslutiti.

U Fojničkom samostanu zatekosmo vizitatora iz Rima i provincijala Bosne Srebrene. Kao što runolist ili planika imaju veliku vrijednost zato što su nedostupni, tako i samostan u Fojnici zahtijeva napor i trud ako mu se želimo približiti.

A željeli smo vidjeti Ahdnamu sultana Mehmeda II. el Fatiha, izdanu franjevcima u Milodražu 1463. godine, Fojnički Grbovnik iz 1340., kazulu iz prve polovice XVIII. stoljeća što potječe iz Austrije ili iz Francuske, srebrni i bakreni pribor za pisanje iz 19. stoljeća itd. Učenici se najdulje zadržavaju kod grbova. Nalaze svoje prezime i fotografiraju, prave se važni jer su otkrili svoje plemenitaško podrijetlo. Zbilja, gdje su potomci zgodnih vitezova i elegantnih kneginja? Koliki je bio strah i

sila pred kojima su plemići zaničevali svoju plavu krv, svoje adamsko koljeno? Sve je tajanstveno i prekriveno patinom. Imala sam želju podići plašt iz XV. stoljeća, koji je vjerojatno iz Turske. Možda bi ispod njega nešto otkrila?

Gdje je i koliki je taj nevidljivi plašt što pokriva istinu o Bosni, njezine ljubavi i mržnje, intrige i strasti? Koje su to čarobne zle ruke izatkale pređu i nabacile na nas zastor pa, nit' mi vidimo svijet, nit' svijet vidi nas. Fojnički samostan stoji nad bosanskim gradićem kao da je s neba spao. Kao da se preselio iz nekog drugoga svijeta, on je tu da poveže ovaj ovdje svijet oko sebe, sa nekim drugim civilizacijskim krugom, nekim svijetom koji odmiče i ostavlja nas u mraku balkanske krčme.

Da nije bilo Kreševa, ovaj bi dan bio siromašniji za neke susrete. Fra Stjepan Buljan, fratar kao sa razglednice, kao da je izašao iz korica Andrićeve knjige. Tko njega može pratiti, može li on naći suradnike i sugovornike? Prvo nam je pokazao Svetu Katarinu, kip talijanskog majstora iz XV. stoljeća, a onda i modernu Dulčićevu Svetu Katarinu s Gospom i Isusom. Vidjeli smo

romanički kapitel iz XII. stoljeća i kovačka djela kreševskih majstora iz drugog perioda njihovog djelovanja. Ovdje se čuva Agrolino djelo De re metallica tiskano 1567. godine kojih primjeraka ima svega nekoliko u svijetu. Bili smo i u sobi fra Grge Martića. Dao nam je fra Stjepan potkovanih jaja. Dao nam je dušu. Dugo nisam bila tako potresena kao pri susretu s ovim fratrom. To je on! Ono srce i ona duša o kojoj sam govorila na početku teksta. On je tajna

Pažljivo pročitaj tekst na slici

1484., kazulu s kraja XVI. stoljeća, kalež iz druge polovice XV. stoljeća, Prvu stranicu Divkovićeve Nauka krstjanskoga, tiskanog u Mlecima 1611. bosanicom, srebrom okovani rimski misal iz 1864. kao i jednu od najstarijih inkunabula, tiskanu u Veneciji 1475. godine.

Promatrajući sa zidina kraljevskoga grada ljepotu krajolika, djevojke su uočile da su kraljevi imali rafiniran ukus i smisao za ljepotu. Huk vode, miris proljeća i rajska

trajanja. Slika Bosne. Kada bi ljudi vidjeli fra Stjepana, nikad ne bi postojao ni jedan neukusan vic na račun bosanske pameti.

Fra Vijeko Šunjić svirao nam je na orguljama. Raspitivao se o Tuzli i da li ga se sjećamo. Pozdravlja Tuzlake, široko se smije i maše. Mi, zadovoljni odlazimo.

Potkraj XVII. stoljeća u Bosni je ostalo 25.000 katolika i 29 fratara. Izgorjeli su i porušeni samostani: Olovo, Srebrenica, Tuzla, Gradovrh, Visoko, Rama, Modriča. Samo su ostali Kraljeva Sutjeska, Fojnica i Kreševu.

U XIX. stoljeću obnavljaju se stari i podižu novi samostani. Pored onih koje smo posjetili, ovaj rat su dočekali: Guča Gora, Livno-Gorica, Rama-Ščit, Visoko, Jajce, Plehan, Tolisa, Petrićevac, Sarajevo-Bistrik, Nedžarići, Provincijalat, Dubrave, Tuzla, Beograd, Đakovica. U posljednjem ratu neki su samostani devastirani, a neki posve razoreni. Dubrave, Petrićevac i Plehan, položili su svoje živote na oltar domovine. Dubrave se već obnavljaju, a Plehan i Petrićevac čekaju svoj trenutak. Diskretni i strpljivi, kako rekoh na početku, oni će sigurno nadživjeti svoje rušitelje.

Naši učenici započeli su ekskurziju u ova tri samostana. Ona nije dovršena. Ostaje otvorena do daljnjega. Posjetit će i druga značajna uporišta stožera svoje zemlje. Pogotovo se pred njih nameće, kao pitanje časti, posjetiti Petrićevac i Plehan.

U svom znanju o ovim Božjim kućama i njihovim čuvarima oni moraju polaziti od početka. Prvo treba naučiti naglasak imena samostana, pa nadalje: Sutjeska nema kratkouslazni, nego kratkosilazni akcent, (Sūtjeska), a Fojnica nije dugouzlanim naglaskom naglašena, nego dugosilaznim (Fōjnica), Petrićevac se izgovara Pétrićevac, a ne Petrićevac. Posljednja bosanska kraljica nije naglašena dugouzlasno na glasu i, nego kratkosilazno na glasu a (Kātarina). Pokušajte izgovoriti i naučite tako artikulirati. Jer, ovi, našem uhu neobični fratarski akcenti, zapravo su primarni. Oni su stoljećima tako izricani, ili šapatom ili gromkim glasom starinskih fratara. Ako su

Provincijal Bosne srebrenice fra Petar Anđelović i generalni vizitator fra Miroslav Batarilo sa profesorima KŠC "Sv. Franjo" iz Tuzle, u dvorištu fojničkog samostana

Uklonjeni našem oku i prešućeni našem uhu, samostani Bosne Srebrenice osjete trenutak koji je značajan za opstojnost Bosne. Ovih dana i godina svi se oni kite i dotjeruju jer znaju da dolazi njihovo vrijeme, vrijeme da se pokažu. Jer, kao što reče gvardijan sutješki, već dolaze i ekskurzije koje su prije zaobilazile ova mjesta. Učenici pitaju i dobijaju adekvatne odgovore. U odgovornom procesu formiranja njihovih mladih znanstvenih ličnosti, neće biti praznina kroz povijest Bosne. Tu povijest, osvjetlit će blago franjevačkih samostana: njihove inkunabule, ljetopisi, likaruše (ljekaruše ili hećimuše), imena kao što su Matija Divković, Filip Lastrić, Ivan Franjo Jukić, Grgo Martić, Blaž Josić i njihova subraća.

Tuzlanski gimnazijalci ispod mozaika u dvorištu franjevačkog samostana u Kraljevoj Sutjesci

i mimoišli naše uho, njihov eho je dovoljno jak, a naš sluh provjereno osjetljiv - mi ćemo to usvojiti!

Uklonjeni našem oku i prešućeni našem uhu, samostani Bosne Srebrenice osjete trenutak koji je značajan za opstojnost Bosne. Ovih dana i godina svi se oni kite i dotjeruju jer znaju da dolazi njihovo vrijeme, vrijeme da se pokažu. Jer, kao što

reče gvardijan sutješki, već dolaze i ekskurzije koje su prije zaobilazile ova mjesta. Učenici pitaju i dobijaju adekvatne odgovore. U odgovornom procesu formiranja njihovih mladih znanstvenih ličnosti, neće biti praznina kroz povijest Bosne. Tu povijest, osvjetlit će blago franjevačkih samostana: njihove inkunabule, ljetopisi, likaruše (ljekaruše ili hećimuše), imena kao što su Matija Divković, Filip Lastrić, Ivan Franjo Jukić, Grgo Martić, Blaž Josić i njihova subraća.

Ovaj kišovito-sunčani proljetni dan odveo nas je stazama teško prohodnim, strmim, onima kojim se uspinju samo dragi gosti, uporni i oni koji vole. Nisu slučajno svi ovi samostani građeni na strminama i nekada teško dostupnim stranama. Bilo je mnogo gostiju koji nisu željeni. Fratri su, izborom lokacija još više odbijali ove nedobrodošle. Kako veli Andrić, sami su kvarili svoje puteve i tako otežavali pristup samostanima. A kad dođu dobra vremena, lako je napraviti put.

Drugog svibnja 1997. godine učenici gimnazije pri KŠC-u iz Tuzle uspjeli su se dobrim putevima.

Nije li to znak da fratri osjećaju nadolazak boljih vremena?

Marica Petrović

LOKALNI IZBORI, LOKALNA POLITIKA

Važno je pitanje, trebaju li Hrvati izvan Republike Hrvatske, naročito oni iz Bosne i Hercegovine, imati svoju politiku?

Trebaju, i imaju je. Ta politika nije po svemu i u svemu dobra, ali je najbolja. Oslanja se na globalnu politiku svih Hrvata, u koju svi Hrvati imaju globalno povjerenje i globalno glasuju za HDZ.

Tijekom rata bilo je loše ali i drukčije. Daroviti i odgovorni pojedinci, ratom zatvoreni na uski prostor, djelovali su kondenzirano, efikasno, i besplatno. Globalni, u socijalističkom sustavu razvodnjeni osjećaj domovine, nacije, vjere počeo se kondenzirati i fokusirati na užem prostoru. Vidjelo se i drvo a ne samo šuma. Postali smo svoji i svojstveni u globalnom i partikularnom smislu. Postali smo aktivniji i učinkovitiji u brizi za svoj socijalni, nacionalni i politički okoliš. Na to su nas silili drugi koji su nas htjeli iskorijeniti i drugi koji su nas htjeli kvantitativno nadjačati. Ali i mi hrvati i katolici, kao mala ljudska zajednica, probudili smo se u okviru općeg buđenja i osvješćivanja naroda. Među ostalim, problem je bio u tome što nas je bilo relativno malo i što nas je tijekom rata bilo sve manje. O ovoj činjenici bi trebalo voditi računa i kada bi živjeli u idealnom demokričnom okruženju, u kome je red i zakon najviša vrijednost, odnosno da se oni kojih je više, brinu za one kojih je manje.

U globalnoj politici Hrvata nije bilo dilema. Trebala nam je jaka Hrvatska. Jačina Hrvata i Hrvatske u ratu bio je relativna pojam, i možemo slobodno reći da je Republika Hrvatska danas jača nego što smo mnogi od nas, tijekom borbe za nju, očekivali. Ona ima svoju politiku i to je dobro. Važno je pitanje, trebaju li Hrvati izvan Republike Hrvatske, naročito oni iz Bosne i Hercegovine, imati svoju politiku? Trebaju, i imaju je. Ta politika nije po svemu i u svemu dobra, ali je najbolja. Oslanja se na globalnu politiku svih Hrvata, u koju svi Hrvati imaju globalno povjerenje i globalno glasuju za HDZ. Globalna politika Hrvata još uvijek ima za cilj teritorijalno zaokruženje zemlje, otimanje otetog od otimača, da bi se u njoj, tek nakon realizacije toga cilja, kao u Britaniji, dobivali ili gubili izbori na pitanjima ludih krava. Hrvati naše veležupanije ne mogu utjecati na globalnu politiku svih Hrvata u velikoj mjeri, a pošto žive u manjini u ne uvijek pogodnom okruženju, moraju imati svoju lokalnu, specifičnu politiku. **Tu je kratki spoj. Kantonalna struktura Hrvata dobiva izbore na globalnim pitanjima na koje mogu malo utjecati. Trebaju samo slušati i to je dovoljno. Ali, pošto dobiju izbore globalno, a ustoliče se kantonalno, prave se da kantonalna politika Hrvata nije njihova naročita briga. Praktično i nemaju kato-**

nalnu politiku Hrvata, pa uglavnom slušaju. Ako pokušaju vladati u dijelu vlasti koja im pipada, to nitko od fundamentalne vlasti ne zarezuje. Zato se mnogi, uglavnom više dodvoravaju nego vladaju i kobajagi protestiraju, nego što ravnaju i vladaju.

Hrvati T/P veležupe su zakinuti: U prosvjeti - imaju Gimnaziju koja radi u večernjim satima, jer nemaju svoj školski prostor.

U vojsci - Hrvati su praktično bez utjecaja kao zapovjednici, imaju sva prava i

dužnosti kao vojnici. Nekada, kada je bilo gusto, nije bilo tako. Prvi zapovjednik Drugog korpusa bio je Hrvat, Željko Knez. Pa onda za njim mnogi zapovjednici koje danas Armija Republike Bosne i Hercegovine škartira, a Republika Srpskahapsi. Dok mi proslavljamo misu zadužnicu za pale bojovnike Stjepetnaeste, prepisano od Staljina, ne pojavljuju se više "fotke" na kojima su Hrvati, zapovjednici i vojnici Prve tuzlanske.

U športu - kako je ukinuta Stjepetnaesta, sve smo niže na ljestvicama.

U gospodarstvu - firma koja je pripadala ne samo Hrvatima, već i hrvatskoj dominantnoj stranci, više ne slovi kao Hrvatska, a o Hrvatskoj banci da i ne govorimo. U kulturi - ako ne dobijemo nešto od crkve, tražimo ahdnamu od Kantona, koji je uglavnom švorc, nakon isplate mizernih plaća njihovih i naših ministara.

O obrazovanju smo nešto već rekli. Posljednje škole, koje rekonstruiraju humanitarne organizacije, su one u hrvatskim selima.

Naši participijenti u vlasti Veležupe: ministri, ombudsmeni, prorektori, Bešlagini Hrvati, Hrvati združene liste i drugih egzotičnih stranaka, ali i oni iz stranke "zna se", ne samo da ne moraju brinuti za institucije Hrvata u Veležupi, već im se to

često piše kao negativan poen. To je paradoks. Kad si u veležupi izabran, izabran za Hrvata Olimpijca, ne moraš više ni reći da si Hrvati ni biti Hrvat. Ako to kažeš to je na tvoju štetu. A i plaćen si od strane njih. Biti političarem ili dužnosnikom Hrvatom, zato izgleda vrlo privlačno. Zato se za neka ministarska mjesta tajno glasa nakon što prođu tajni izbori. Pošto političari i dužnosnici Hrvati ne moraju imati formalne kvalifikacije, prestali su diplomirati, magistrirati ili doktorirati. Te, za njih inferiorne poslove ostavljaju nekim drugim Hrvatima i Hrvaticama, koje ostavljaju izvan političkog značaja i tako od sadašnjih i budućih značajnih, prave amorfne Hrvate.

Nema se za koga drugoga glasovati nego za HDZ. Ali, ne moraju se svi dužnosnici naše pobjedničke stranke brinuti o globalnim pitanjima nacije, već i o životnim pitanjima svojih birača. Ako su izabrani za veležupanijsku vladu, trebaju štiti interese Hrvata uopće, ali i Hrvata i Hrvatske veležupe. Hrvatsvo Veležupe je u hrvatskim institucijama Veležupe. To je "Napredak", to je "Hrvatski dom", to je Crkva, to je katolička Gimnazija. Hrvati, kao mala zajednica u fundamentalnom okruženju, trebaju uz svoj jezik, svoju školu svoju crkvu i svoga odvjetnika i svoga doktora. Trebaju se udružiti u malenu, ali jaku zajednicu koja neće samo imati, već i ostvariti svoja prava. Poput židovske zajednice u Sarajevu. Kad je zagustilo, po njih dođe specijalni avion.

A HG je o tome pisao davno, i nije bilo potpuno uzalud. Imamo našu Gimnaziju. Tri "Pepeksova" autobusa naših gimnazijalaca u posjeti franjevačkim samostanima u Kraljevoj Sutjesci, Fojnici i Kreševu. Stari fratar mladim gimnazijalcima u sobi fra Grga Martića priča priču o kraljici Katarini, o divnom isetu naše Bosne. Koliki komad te Bosne je fra Grgo. A oni idu u akšam schule Gimnaziju. Nema Bešlaga školskog prostora ni za Fatih koledž, a kamoli za katoličku gimnaziju. U jednoj se stvari u pravu. Katolički svijet ovdje donese toliko humanitarnih para, da je čudo da se nisu sjetili, a još čudnije da ih nisu podsjetili da katolička Gimnazija radi u akšam schule uvjetima.

Treba nam pod hitno Hrvatska banka, hrvatske jake firme. Imamo Hrvatski radio i HTV. Naši učenici osvajaju nagrade u učenju. Imamo jaku i sve jaču Hrvatsku. Dosta imamo ali dosta i nemamo, a mogli bismo imati, kada bismo imali politiku i dio vlasti koji nam pripada. Sada imamo jeftino plaćene funkcionare Kantona, koji za nas slabo funkcioniraju. Idemo na lokalne izbore. Općine se hrvatskom većinom ćemo dobiti u okvirima naše globalne politike. Općine su mali, ali značajan dio lokalne vlasti. Hoćemo li i to imati funkcionare, a nemati vlast?

A. Lj.

KAČAVENDA ANTE PORTAS

Ovih se dana podigla prašina oko pravoslavnog episkopa g. Vasilija Kačavende.

Posebno su zanimljivi oni koji su od njega previše očekivali. Upravo oni koji od svog tzv. jugoslavenstva nisu vidjeli, da jugoslavenstvo i srpski nacionalni interesi imaju neku čudnu simbiozu. Takve simbioze nikada nije bilo u istom obliku kod drugih "naroda i narodnosti" bivše Jugoslavije. Oni nisu, ni dosada shvatili svu pogubnost ovog pristupa političkoj tvorevini kao što je bila SFRJ i ukupnu mimikriju tag pojma i prakse.

Za sve one koji su drukčije, tj. na pravi način, kako pokazuje suvremena povijest, shvaćali jugoslavenstvo, puno je lakše shvatiti sadašnji povjesni trenutak, pa kad je u pitanju i ovaj problem: hoće li se netko vratiti, ili neće.

Upravo su oni, prvo spomenuti jugonostalgici sada najglasniji u otporu povratku episkopa Vasilija, kao što su bili najglasniji i u obrani one stvarnosti koja nas je dovela do ovoga svega. Svjesno ili nesvjesno, žele zapriječiti provođenje Daytonskog sporazuma, u kojem je zapisana jedna od bitnijih odredbi da će se svi oni koji nisu proglašeni ratnim zločincima i potvrđeni od međunarodnog suda u Hagu, moći slobodno naseljavati na cijelom teritoriju Bosne i Hercegovine, da se i ne govori o pravu na povratak, koje je na poseban način istaknuto i zagarantirano.

Što se tiče javnog mnijenja, većina koja poznaje episkopa ima zasada dosta negativan stav prema ovoj ličnosti. To ide dotle da neki vrlo česti gostiju vladčinom domu, danas tvrde kako ga nisu ni poznavali. Zanimljivo bi bilo napraviti jednu sociološku studiju o ovim razočaranim ljudima. Kako od Kačavende nisu nikada mogli čuti ni jedan negativan osvrt na "balvan revoluciju" u Kninu, osudu rušilačkog srbojugoslavenskog fašizma u Vukovaru, u selu Ravno, u Bosanskom Brodu, Mostaru itd., nije jasno u što su se razočarali.

Podigla se velika prašina, a da nikom nije jasno o čemu se tu radi.

Zeli li se Kačavenda stvarno vratiti u Tuzlu i, iz te svoje već tradicionalne rezidencije, upravljati Zvorničko-tuzlanskom eparhijom, pa s tim na neki način priznati i cjelovitost Bosne i Hercegovine? Ili možda, pokušati u ovom nedržavno-državnom obliku (jer je Srpsko-pravoslavna Crkva po imenu pozvana da čuva, ne samo vjerske, nego i svetosavske, tj. nacionalne interese, koji su ponekad iznad vjerskih), sačuvati određena prava na ovaj dio Federacije do neke druge ratne ili slične prilike, kad će se pružiti nova šansa da se i ovaj dio Federacije pripoji majci Srbiji? Ili je to samo opet sastavni dio jedne taktike, koja je očekivala određeno protivljenje, kako bi se onda u svijetu povukao zaključak, da i ova

Jugonostalgici su sada najglasniji u otporu povratku episkopa Vasilija, kao što su bili najglasniji i u obrani one stvarnosti koja nas je dovela do ovoga svega. Svjesno ili nesvjesno, žele zapriječiti provođenje Daytonskog sporazuma, u kojem je zapisana jedna od bitnijih odredbi da će se svi oni koji nisu proglašeni ratnim zločincima i potvrđeni od međunarodnog suda u Hagu, moći slobodno naseljavati na cijelom teritoriju Bosne i Hercegovine

strana nije za povratak ljudi na njihova ognjišta? Jer kad se ne može vratiti jedan crkveni velikodostojnik, kako će se moći vratiti obični građani srpske nacionalnosti? Zanimljive su reakcije vlasti u Tuzlansko-podrinjskom kantonu, reakcije općinskih čelnika, kao i tzv. Srpskog građanskog vijeća! Prve dvije institucije nisu se baš najbolje snašle pred ovim izazovom.

Što se tiče male skupine Srba okupljene oko tzv. Srpskog građanskog vijeća (SGV), moglo bi se što-šta reći što im ne bi išlo baš u prilog. Prvo što treba upitati: Da li SGV stvarno predstavlja većinu Srba koji su se još, iz raznoraznih razloga, zadržali ovdje i čekaju, kao i drugi nemuslimani, što će se na koncu zbiti? Ili je to neka grupa, kojoj je dobro došla ova situacija da se politički profilira i tako pojavi u ulozi tzv. zaštitnika srpskih interesa na ovim prostorima, makar da se s pravom, može sumnjati u to, da je to iskreno bosansko domoljublje, koje je bez prizvuka bilo kakvog nacionalizma i jugonostalgije?

Mislim da su ovakve organizacije samo jedna prikriivena vrsta Trojanskog konja, koji pod firmom političke pobune protiv povratka ovog crkvenog dostojanstvenika, upravo štite ostatke velikosrpske politike.

Zašto se ne bi episkop Kačavenda mogao vratiti? Što je to on posebno učinio u negativnom smislu što ga razlikuje od prosječnog srpskog intelektualca, koji se je pokupio pred rat i otišao tamo negdje sa "svojima", kad se vrati da nam kaže kako je on bio protiv rata, i kako su zato neki drugi krivi, uzvikujući onu njihovu već poznatu poštapalicu: "Šta nam je sve ovo trebalo"?

On je tu negdje! Nije ništa drugo uradio nego se je na svoj način svrstao uz većinu svoga srpsko-pravoslavnog naciona, zadržao se s njim kroz cijeli rat, što mu, sviđalo se to nama ili ne, stoji u svetosavskom opoganjenom hrišćanstvu. Što se je, tim postupkom, zamjerio iole kristijaniziranom humanizmu, a kamoli putevima ljubavi Isusa iz Nazareta i njegovih prvih učenika, to je drugi problem!

Uvjeren sam da ova mala skupina okupljena oko SGV-a ne predstavlja sve preostale Srbe u tuzlanskom kraju, makar da bi i ona, i danas radije glasala za bivšu Jugoslaviju, nego za Federaciju i Bosnu i Hercegovinu.

Da li su svjesni, da je, upravo pod firmom obrane te Jugoslavije, srpski establishment učinio tolika zla i pokušao stvarati veliku Srboslaviju, koja nas je sve ovako skupo koštala? - Mislim da su i kosovci u muslimanskim medijima sudjelovali u ovoj igri, žureći kao glasnogovornici ispred svojih nedoraslih političara, ili uz njihov blagoslov (što je vrlo vjerojatno) i ispred europskih političara koji nam žele pomoći, ali ne po našim viđenjima, nego po svojim europskim. I ovdje smo još jednom na banalan način pokazali koliko se mi i Europa, kad je u pitanju naša unutarnja stvarnost, razilazimo. Padamo na ovako banalne mice i produžavamo agoniju koja nam je svima već na vrh glave. Kao da nam nije jasno da drugoga puta nema: Ili Srpska republika i Federacija, ili... avnojevske Bosne neće biti, "šaptom će još jednom pasti"!

- Pred nama i Svijetom stoji zadaća: Ili Bosnu pacificirati, stvorivši od nje jedan model male europske unije i tako eksperimentalno pokazati da su takve unije moguće i na većem europskom planu, ili konačno podijeliti ovaj teritorij na dva dijela sa jednom muslimanskom enklavom, nad kojom će biti skrbništvo austrougarskog tipa: podmićivanjem lokalnih begovskih ili sličnih bogataških esnafa upravljati sitnotgovačkom pijacom i siromašnom masom, dok se ne ukaže prilika za neko dugotrajnije rješenje. Ovo se vidi upravo u tendenciji, da se iseljavanjem, baš onog siromašnijeg i vitalnijeg sloja, kojemu su i sada dosta otvorene granice, svedu na manje utjecajnu mjeru zagovornici cjelovite Bosne i Hercegovine i tako se ona izbrise kao politička stvarnost iz svjetskih odnosa.

- Što dalje činiti? Odgovor bi mogao glasiti: Dobro pratiti što "Svijet" stvarno hoće! A on ipak hoće Bosnu pod svojom kontrolom, kao što ne pušta ni jedan djelić ove zemlje ispod svoje kontrole. Zar primjer Afrike i Azije o tome dovoljno ne govori? Kad će se i hoće li se, uopće ovi naši bosanski i bivše jugoslavenski političari odreći svog umišljenog, tobože neovisnog, titoizma?

- Inače, svaka druga opcija vodi nas u propast. Prema tome, pitanje kao što je, hoće li se neki glavni pop nekuda vratiti ili neće, treba pustiti po strani i od šume rješivih problema ne zaboraviti na glavni: Kako očuvati ovu Domovinu, kakvu-takvu, ali bolje ikakvu nego nikakvu!

- Sve drugo će nas odvesti u teško siromaštvo i sve nedaće koje s njim idu, ili zavežljaj u ruke, pa opet negdje na marginu modernog svijeta koji nas čeka sa svojim najprljavijim i najtežim poslovima i stalnim prezirom za strance, koji će biti uvijek krivi za svaku eventualnu nedaću u tom pametnijem svijetu.

Nikola Martić

KULU GRADIM, A ...

Za sav normalan svijet ovo je vrijeme kada se gospodarstvenici razmašu, posebice oni iz graditeljstva. Bilo je i u nas tako nekada, premda se ne može reći da danas baš nikakve izgradnje nema. Mi još uvijek gradimo državu u kojoj ćemo onda kao i drugi djelatno zaposliti graditeljsku operativu. Izgradnja nam nešto sporo ide. Očito da ima i onih koji vole razgrađivati, pa je u posljednje vrijeme primjetan jedan pravac ka "Bosna cijela u tri dijela". Možda bi to bilo i dobro, ali da smo Nijemci, Francuzi ili Talijani iz Švicarske. Iako Steiner uporno tvrdi da smo poprilično dogurali u svojem građenju države, mnogi sumnjičavo vrte glavom, naročito nakon što čuju izvješća iz Skupštinskih domova.

Jedno je ipak sigurno. Mijenjaju se programi političkih stranaka. Eto, neki dan objavi televizija kako se razgrađuje ZDRUŽENA LISTA. Uopće se nisam zabrinuo što će sada Hrvati koji su na njoj bili. Snači će se oni već u nekoj drugoj listi. Mene živo interesira hoće li i dalje egzistirati jedan jedini "ležeći policajac". Bila su ustvari dva, jedan je uklonjen nakon obećanja načelnika općine. Hoće li ovaj što je ostao, a predpostavlja se da je načinjen u doba koalicije, još uvijek trpjeti one koji preko njega prelaze? Možda će ostati, ako ništa drugo, ono radi onih koji bi se trebali malo protresti i razbuditi?

Nije mi poznato preko kojeg i kakvog "ležećeg" je prošao naš Sindikat, tek, njegov predsjednik prijeti štrajkačkim programima. Mnogi se pitaju odakle mu radnička klasa-štrajkači kada nitko ništa ne proizvodi. Možda računsa sa seljacima, oni se jandnici jednod obradovaše proleđu, ili sa onima na čekanju? Nisu to ona prijašnja vremena, kada se čak i bolesnicima išlo u posjet (dobrim dijelom i zbog toga da se vidi piju li lijekove). Sjetih se kada jednom takvom javiše da će ga posjetiti, a on zavapi: "Nemojte dolaziti, živi bili. Donesete "polovku", a popijete pletenku!" Takve radničke klase više nema. Trgovcima i ugostiteljima, koji jedini danas rade, pokloni nisu potrebni. Oni ih drugima daju. Gospodinu predsjedniku jedino ostaje da nešto načini sa onima koji su nekada bili radnička klasa. Njihov je program vrlo jednostavan i kratak - GOSPODINE

PREDSJEDNIČE VLADJE FEDERACIJE, AKO STE OD SVOG PRETHODNIKA PREUZELI DUŽNOST, PREUZMITE I NJEGOVE DUGOVE. I NAŠE I INVALID-SKE. ODMAH RIJEŠITE PITANJE DEVIZNIH KNJIŽICA! - Čuo za njihov program jedan šaljivdžija pa ispriča što se desilo jednom učeniku koji je od oca tražio novčanu nagradu za silne petice koje mu upisaše u dačku knjižicu. Dobio je odgovor: "Za te petice iz tvoje knjižice, dobićeš kada ja sa svoje podignem nešto od onoga što u nju upisaše za moje petice sa prve crte!"

Na malo veće instance od Vlade Federacije, kukaju neki komandanti

kojima prije vremena razgradiše funkcije. Vele da to nisu zaslužili jer su bili dobri rat(d)nici. Slušajući ih preko TVIN-a nisam siguran da baš žale što ne rade više. Čini mi se da im je veći problem što neće na temelju minulog rada moći koristiti sve blagodati nekadašnjih JNA penzionera. A, krivo im je što i Daidža nije umirovljen. Bio je beznačajan general i sa pedeset vojnika htio osloboditi Sarajevo. Dosta su za njega Čepikuće!

I u susjednim nam državama traje izgradnja i razgradnja. Milošević i Bulatović pojačavaju temelje SR Jugoslavije, a razgrađuju Srbiju i Crnu Goru. Smeta im Đukanović, a Šešelji je spreman za kooperaciju. Računaju i sa kooperativnošću Europe u izgradnji nove balkanske federacije. Da tako neće ići pokazalo je županijske izbore u Hrvatskoj. Oporba gradila svoj program na razgradnji HDZ, pa sama pala u jamu što joj iskopaše. Da ne podoh neki dan u Sarajevo, ne bih znao zašto liberali onako loše prodoše, da ne kažem propadoše. Na cesti M-18, koja se sada zove PAYTON, jer nije više naša nego SFOR-ova, ugledah poruku još sa prošlih izbora u nas - "DA NE KOPAŠ KANALE, GLASAJ ZA LIBERALE!" - Znam da su kanale uvijek kopali studenti i tako si nicali dodatna sredstva za život. Ovi naši bosanski su vjerojatno javili svojim kolegama u Hrvatskoj šta im se sprema, pa liberali ostadoše bez njihovih glasova, jer ako dođu na vlast nema više kanala.

Glasovi odoše opet "Zna se" u HDZ koja svojim programom obnove upravo treba one koji su spremni kopati kanale za struju, vodu, plin, telefon, grijanje... kako bi vratila prognanike na njihova ognjišta. Osobno me interesira hoće li štogod od tog kopanja imati Mato Šimić predsjednik Zajednice prognanika. Mnogi vjeruju da bradu još dugo vremena neće obrijati kada se vrati u Baranju, jer će i sam morati dati svoj osobni doprinos suživotu sa onima koji će ga, također bradati, tamo dočekati. Samo da ne prođe ko Fidel Castro koji se već desetljećima ne brije jer još uvijek čeka da oslobodi Cubu od Amerikanaca. Također sumnjam da je za ovaj Vaskrs u Vukovaru bilo dovoljno šarenih jaja za čestitare, obzirom na nedavnu izvanrednu darežljivost prema hrvatskim novinarima, osim onih iz Feral Tribuna i Bumeranga.

U nas, istina, nije bilo izbora, ali su već "počeli pripremi radovi za rujansku "izgradnju", odnosno "razgradnju".

PROMO 97. prvi je znak da se nešto kreće. Glavni čovjek ove "velike privredne manifestacije" i prvi Hrvat liberala u nas, izgleda ništa nije naučio iz one svoje poruke biračima u Podstuparima. Bez pitanja onih koji sagradiše, razgradi za vrijeme PROMA frekvenciju Prvog programa HRT za ovo područje. Sad će ostati ne samo bez studentskih, nego i bez glasova žena koje su svaki dan protestirale što ne mogu gledati "Santa Barbaru", i propustiće nekoliko od tisuću nastavaka ove serije. Hrvatice su naročito ljute jer nikako da shvate kako im je to sunarodnjak mogao učiniti.

Tako je to kada je lakše rušiti nego graditi. Nekima se jednostavno ne da. Hrvati nikako da izgrade općinu Soli, a ni Gornjotuzlaci, popularno nazvani "pupe", ništa bolje ne prodoše. Htjeli svoju OBER TUZ-LU po osnovu Washingtona, ali im ne daju. Ne može, kažu, općina biti jednonacionalna, pa čak kada bi i one sa Tetime za utemeljenje privoljeli. "Pupe" tvrdoglave, kažu da će se morati žaliti. Ne mogu shvatiti da Austrijanci i Nijemci mogu imati toliko OBEROVIH i OBERONIH općina, a u njima žive samo Nijemci ili Austrijanci.

Kada ovo netko pročita, pomisliće da sam pesimist. Nisam, jer vjerujem u izgradnju. Lijepo mi bi oko srca kada u Sarajevu, umjesto Most Gavrila Principa, pročitah naziv "LATINSKI MOST". Ipak se gradi! Još samo da stigne i arhivska građa iz turskog vremena, kako obeća turski ministar inozemnih poslova.

Motritelj

POSLJEDNJI OTIŠAO, PRVI SE VRATIO

Bono Kurešević,
umirovljenik i poljodjelatnik,
nakon pet godina vratio sa
na svoj prag i svoje zgariste,
i počeo sam da ga obnavlja
u selu Ledenice, tik uz Gradačac.
Iz Gradačca i okoline svi su
pobjegli, a ti tu spavaš. Spremi se
da ideš sa mnom u Zagreb.
Vidjet ćemo šta će dalje biti.

Ovo naređenje svom puncu Boni Kureševiću, iz sela Ledenice Donje, na prvoj vatrenoj, najvatrenijoj, crti kod Gradačca u toku proteklog rata izdao je njegov zet Drago iz sela Tramošnice. U Tramošnici i oko nje, prije desetog srpnja 1992. godine, kada je Bono Kurešević stao u bravu svih svojih prostorija ključeve, a odbravio štalu, kokošinjac, pustio kera, da se životinje snalaze kako znaju i umiju, vodile su se žestoke bike za biti ili ne biti, između onih koji su branili cjelovitu Bosnu, i onih koji su krenuli da je iskrče. Padalo je jedno po jedno selo, crta bojišnice primicala se Gradačcu, a selu Ledenice, velikom hrvatskom selu u općini Gradačca, prijetila je okupacija, najzbeda nasilja i pljačke.

- Tog 10. srpnja 1992. godine nisam oka sklopio. Bio sam sam, jer mi je supruga Jela za Uskrs 1992. godine otišla u goste kod djece u Zagreb. Pošto je ovdje zagrmilo, ona se tamo i zadržala. Te noći od 9. na 10. srpnja žestoko je pucalo iz pravca Modriče, Tramošnice, Gajeva. Neki strah u mene unijela je ta pucnjava, ali i tri psa koji su odnekud pobjegli i nastanili se na moj kućni prag, i cijele noći zavijali. Pošto je još i moj zet došao po mene, nije bilo drugog nego da sve ostavim, dvije kuće, štalu, svinjac, kokošinjac, 1,5 hektar posjeda, i da krenem glavom preko svijeta - kaže nam prije koji dan domaćin Bono Kurešević, rođen 1926. godine.

Onako iz znatiželje, krenuli smo iz Gradačca putem prema Bosanskom Šamcu. Kojih stotinjak metara od Tvornice za preradu voća i povrća, uz samu asfaltnu traku, osmotrismo pred uništenom kućom dvoje čeljadi. Zastadosmo da vidimo ko se to vrzma po zoni razdvajanja koja je baš poklopila nekada bogato i gusto naseljeno mjesto Ledenice. Pred opustošenim domom nadosmo Bonu i Jelu Kurešević, a s njima susretosmo i jednog od bivših komšija, mlađeg čovjeka, Izudina Okića koji je došao da pomogne bivšim komšijama da se lakše snadu na zgaristu. On i njegov

otac, kako nam veli, i prije rata su često nadničili kod Bone i Jele.

Bono Kurešević i njegova vjerna pratilja, supruga Jela, vratili su se na svoj opustošeni prag 10. ožujka 1997. godine, s ciljem da ovdje obnove svoj dom, da ovdje skončaju svoj život. Nije bilo lako izdržati skoro cijelih pet godina, makar da su Bono i Jela bili kod svojih najbližih u Hrvatskoj, kod svoga sina. Prošle jeseni Bono je sa sinom bio u izvidnici u Ledenicama. Uvjurio se u stanje imovine i svoje ostavštine. I odlučio: Samo kući,

samo u svoje Ledenice, makar da ima djecu rasutu po Hrvatskoj, Njemačkoj, Austriji.

- Kada smo bili prošle jeseni sin i ja smo pogodili s majstorima da mi ožbukali garažu, stave vrata i prozor na nju, da je osposobe da se u njoj mogu za početak skrasi. I eto pogledajte gdje stanujemo, kako smo novi život započeli - vele nam dvoje vrijednih i odanih domaćina, koji ne smiju daleko u bašču, njivu, jer na svakom koraku ima mina i granata. U dvorištu čitav buket mladih oraha. Za pet godina sve je zaraslo u korov. Nova novcata kuća s visokim prizemljem je totalno uništena. Sporedna kuća također nije ni za šta. Nema još ni pijetla da kukurinkne kada zora zazori, nema ni novog psa, nema struje, nema vode, a dovd je bio priključen na gradačački vodovod. Kojih pedesetak metara slobodan je izlaz na asfaltni put Gradačac - Bosanski Šamac. Poneko

vozilo prođe i u jednom i drugom pravcu. Crta strogog razdvajanja je još kilometar dva prema Šamcu.

Ljudi su se počeli kretati u oba smjera. I poneki teretnjak s registracijom Republike Srpske protutnji iz Bosanskog Šamca, natovaren šljunkom iz rijeke Save, materijalom koji je jako potreban za obnovu Gradačca, mjesta i centra općine koji je u proteklom ratu bio u žiži javnosti svih medija, ali koji se obranio, i ostao u sastavu Federacije. U Ledenicama, kaže Bono i njegova supruga, vratilo se više obitelji. Nastanili su se gdje je tko mogao, posjećuju se, planiraju šta dalje. Bono je, veli nam, bio i kod bivših prijatelja i komšija Srba u susjednim Gajevima i Slatini, a i oni slobodno prolaze u Gradačac na tržnicu. Svrate stari poznanici i kod bone Kureševića koji je ovdje znao svakoga živog.

Garaža, koja je za početak nadomjestila nekada skladno uređeni seoski dom, s prostorom za zasijavne voća i povrća, (Ledeničani su poznati proizvođači povrća odvajkada), blizina Gradačca, benzinske crpke, plinske postaje, pa i Šamca, Modriče i Orašja, povukli su obitelj Kurešević da se vrati na svoj prag. Nešto će se obnoviti. Sinovi i kćeri će pomoći. Tu je i skromna penzija. A tetka Jela je prije rata proizvodila dobru rasadu za povrće, i samo dok mina nestane, opet će bar nešto za sebe proizvoditi. Kažu nam da bez straha spavaju na svome, iako je selo rijetko naseljeno, crte već otvorene, komunikacije proradile. Na svome je čovjek višestruko hrabriji, nego na tuđem pragu.

A Izudin Okić, stari poznanik obitelji Kurešević, rat je proveo u ratu, u rovu, u 107. gradačačkoj brigadi, u njegovom interventnom vodu. Prvo što je pomogao Boni i Jeli jest uklanjanje mina iz dvorišta i vrta. Pokazuje nam tri granate koje je pronašao svojim pipalicama, vlastitim prstima, i demontirao ih. Kad naiđu policajci on im to predla. Daje svoj doprinos razminiranju, a može to raditi jer je, kako veli, tijekom rata baš u vojsci radio na ovim i drugim poslovima.

Selo Ledenice još nije došlo na red da se obnavlja i renovira. Bono i Jela Kurešević za prvu pomoć obratili su se gradačačkom paroku, i dobio je. Ona se sastojala od jednog "tiš-šporeta" za loženje i kuhanje. I od njega je to bilo sasvim dovoljno. Bit će još. Valjda će mu priskočiti u pomoć i drugi, možda iz vlasti općine Gradačac, neki humanitarci?

Mato BIKIĆ

OD BRODA DO DOMA U LIPNICI

- Srijeda 30. travnja 1997. godine u tuzlanskom selu Gornja Lipnica ostat će upamćena po tome što je tada simbolično postavljen kamen-temeljac za "Kuću solidarnosti" (Dom kulture), što će ga zajedničkim snagama sagraditi Švedani i žitelji ovog sela gdje složno žive Bošnjaci i Hrvati

Leif JANSSON, pripadnik Pristanišnog sindikata Švedske, po mnogo čemu plemenit, vrijedan i pošten čovjek, brzo se umorio gledajući ratne TV-drame u Bosni i Hercegovini. Mnogi njegovi prijatelji su govorili da se tu ništa ne može uraditi, ništa pomoći...! Međutim, duhom nemirni i dušom plemeniti Leif nije se mogao pomiriti s time. U jesen 1994. godine pružila mu se prilika da u konvoju "Međunarodne radničke pomoći" doputuje u Bosnu. O strahu, opasnostima koje ga vrebaju na tom putu i realnoj mogućnosti pogibije nije razmišljao. Put do Bosne i kroz pojaranu Bosnu predstavljao je svojevrstan izazov, ali je probudio u njemu i želju da Bosni i Bosancima pokuša pružiti nešto više od kratkoročne pomoći za preživljavanje.

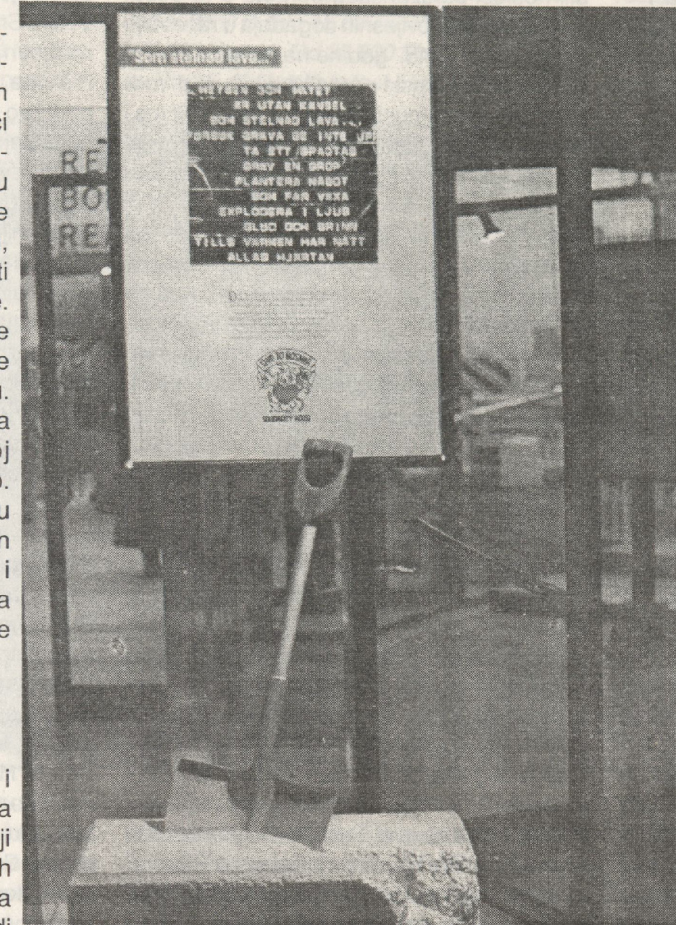
Međunacionalna sloga

Unatoč jezičnim barijerama i političkim mutnim vodama u kojima su se teško snalazili i snalaze žitelji Bosne i Hercegovine, od novih poznanika u Tuzli je zatražio da ga odvedu u seosku sredinu gdje ljudi različitih vjera i nacija složno žive. Aleksandar REMETIĆ Aco, koji je bio jedan od domaćina gostima iz Švedske i prevoditelj za engleski jezik, je dobronamjernog putnika-namjernika iz Švedske odveo u Gornju Lipnicu. Lucidnom Švedaninu nije trebalo mnogo vremena da se i sam uvjeri kako ljudi žive u Gornjoj Lipnici, koliko su široka srca, kakvi su susjedski odnosi između Bošnjaka i Hrvata. Svojim novim prijateljima Leif JANSSON je tada obećao da će u ovom selu biti izgrađen Dom kulture - "Kuća solidarnosti", jer je uočio i to da ovdje nema prostora za društveni rad - za susretanja, za razgovore, za zabavu, za...! O tome zašto baš Dom kulture Leif kaže:

- Ta ideja se temelji na jednoj staroj švedskoj ideji o mjestima za susretanja ljudi u sredini sela ili malog grada. To se zove "Folkets hus" (Narodni dom), a u lipničkom slučaju to smo nazvali "Kuća solidarnosti". Kada je riječ o ovakvim domovima treba

reći i to da se radi o jednom narodnom pokretu iz prošlog stoljeća koji živi i danas, kao prirodan dio švedskog društva.

Godinu nakon prvog susreta sa Lipničanim gospodin Jansson se ponovno obreo u Lipnici, ali u pratnji nekolicine prijatelja iz Stokholma. Tada su Švedani u

Kamen temeljac koji je simbolično zakopan u Gornjoj Lipnici

Tuzlu dovezli više od 50 kontejnera pomoći u odjeći, lijekovima i drugim artiklima. Ta akcija je poznata pod nazivom "Ship to Bosnia" (Brod za Bosnu). Naime, tada je na inicijativu Pristanišnih sindikata Švedske sakupljeno 108 kontejnera robe, od čega 65 u Švedskoj i Finskoj, a ostalo je utovareno u lukama: Aberdin, Antwerpen, Barcelona i Molfete.

Ponovni susret sa Lipničanim bio je potvrda da će od obećanja nešto biti, ali je još uvijek bilo i nevjerice. Ipak, na stazama dobrote i prijateljstva odmaklo se od početka.

"Ship to Bosnia" - humanitarna organizacija

Švedani - ljudi od riječi i povjerenja, su po povratku kući u Stokholmu formirali

Nevladinu humanitarnu organizaciju "Ship to Bosnia" (Brod za Bosnu). Prvi zadatak koji su si postavili je bilo prikupljanje novca za izgradnju "Kuće solidarnosti" u Lipnici. Kao i u slučaju prikupljanja odjeće, obuće, lijekova... tako se i sa radom Humanitarne organizacije "Ship to Bosnia" krenulo od

ideje, dobre volje i sa željom za pružanjem pomoći. Od tada pa do kraja travnja 1997. godine, kada je u Lipnici simbolično postavljen kamen temeljac, u Organizaciju "Ship to Bosnia" uključilo se oko 100 udruženja, saveza, institucija i moćnih pojedinaca. Sponzorski prikupljajući novce već su uradili projekat "Kuće solidarnosti", a s kolikom ozbiljnošću se prišlo ovom poslu najbolje ilustrira podatak da je rješenje traženo javnim natječajem i da su ponudena 42 arhitektonska rješenja.

Za izgradnju lipničke "Kuće solidarnosti" potrebno je prikupiti oko dva milijuna njemačkih maraka i sasvim je izvjesno da će lipnički prijatelji iz Švedske u tome uspjeti. Da bi ubrzali i olakšali poslove na prikupljanju novaca, organizirali su, zajedno sa Lipničanim i Tuzlacima, simbolično polaganje kamena temeljca. Potrudili su se da tu manifestaciju pr prati desetak novinara i fotoreportera iz najtraženijih i najuglednijih švedskih listova i radio-postaja. No, da bi i švedskoj i bosanskoj, odnosno lipničkoj i tuzlanskoj javnosti dokazali koliko ozbiljno to rade Lipničanim, odnosno "Otvorenom društvu Lipnica", pravnom nositelju posla, dovezli su autobus iz Švedske. Do Lipničana je sada da ga racionalno uposle i dio novaca zarade za gradnju "Kuće solidarnosti". U Lipnici traje i tečaj engleskog jezika, a do okončanja izgradnje, Švedani će pružati pomoć i u osmišljavanju programskih i radnih sadržaja.

Nikola J. Ivanović

**Dok god iz ljudi sasvim ne
iščezne nagon za
ubijanjem, oni neće biti u
punom smislu misaona
bića.**

LA CONDAMINE, CHARLES-MARIE
francuski učenjak i filozof (1692-1754)

DVIJE SVIBANJSKE OBLJETNICE, POBJEDA NAD FAŠIZMOM I BLEIBURŠKE ŽRTVE

Obljetnice ovakvog značenja i značaja, i kad nisu jubilarne, traže naš javni odnos spram njih.

Prvo što se nameće je, obveza i dug iznošenja istine o tom nesretnom povijesnom razdoblju europskog i svjetskog značaja u kojem je, i hrvatski narod bio sudionik i žrtva, te je bitno da imamo vlastiti sud o tom vremenu.

Svakome, iole razboritom, istinito informiranom i nepristrasnom, je vidljivo, a mora biti i jasno da je hrvatski narod dao velike žrtve i doprinos u antifašističkoj borbi u Drugom svjetskom ratu. Ta borba i žrtve datiraju 15 i 20 godina prije napada Hitlerove Njemačke na Staru Jugoslaviju - Kraljevinu Jugoslaviju, 6. 4. 1941. godine. Značajni, umni i odvažni Hrvati u tom razdoblju, kako iz političkog kruga, javnih društvenih djelatnika, književnika, domoljuba, tako i crkvene strukture uvidale su opasnost od fašizma i nacizma i svatko na svoj način djelovao i doprinosio antifašističkoj borbi. Što ne podsjetiti, da je od 1922. do 1930. godine iz Istre protjerano 22.000 Hrvata, a 2.000 je ubijeno.

Četrdesetpetogodišnje razdoblje komunističke Jugoslavije ostavilo je nakazni ožiljak na mnogim područjima života i rada u nas, a pogotovo na povijesti. Komunistički ideolozi, koji su htjeli izmijeniti svijet, stvarali su i novu povijest koja se trebala uklopiti u njihov "napredni" svjetonazor. Cilj te nove povijesti nije bilo da opiše prošle događaje, već da ih iskoristi za montažu svoga vlastitog, ideologiziranog povijesnog mozaika. Ono što se u taj mozaik nije uklapalo, oni su, ili ideološki prebojili ili jednostavno odbacili. Povijesna slika koja je na taj način nastala trebalo je pokazati kako je "komunistički genij" bio taj koji je od samog početka nepogrešivo predvidio slijed događaja, što je najbolja garancija da će na putu k blagostanju znati to raditi i u budućnosti.

Dio toga ideologiziranog povijesnog mozaika bio je i prikaz događaja u Hrvatskoj za vrijeme Drugog svjetskog rata. Međutim, Balkan ne bi bio ono što jeste, kada ne bi u tu već dovoljno izobličenu sliku unio i svoje balkansko, ili točnije rečeno srpsko izobličjenje. Poznato je da su u komunističkoj Jugoslaviji dominantnu ulogu igrali Srbi. A Srbi, opet kao Srbi ("Svi i svuda"), opsjednuti Garašaninom idejom Velike Srbije, planski su u tu sliku povijesnih događaja od 1941. do 1945. godine vješto upredali falsificiranu tvrdnju da su srpski komunisti (čitaj Srbi)

bili nosioci partizanskog pokreta u to doba. Prema toj slici povijesnih događaja u razdoblju od 1941. do 1945. godine na jednoj strani je bio "slobodni srpski narod", koji se pod vodstvom svojih komunista borio protiv fašizma i pobijedio, a na drugoj strani "sluganski hrvatski narod", koji se u ratu priklonio fašistima i bio poražen.

Na prvi pogled takva, do apsurdna izobličena slika povijesnih događaja čini se da je dovoljna da samu sebe demantira. Međutim, kad se nešto uporno ponavlja, to bez obzira na vjerojatnost počinje stjecati svoje pravo građanstva; ako ni zbog čeg drugog, a ono slijedom izreke: "Gdje nešto šuška i vjetra ima". To smo najbolje osjetili u vrijeme nedavnog odvajanja od Jugoslavije, kad smo u našim stremljenjima da se oslobodimo kolonijalnog srpskog zagrljaja opravdano očekivali, ako ništa drugo, a ono svesrdnu moralnu potporu čitavoga slobodoljubivog svijeta, a umjesto toga, svijet nas je ostavio na cjedilu. Jedan utjecajni francuski državnik tada je za tisak (novinstvo) izjavio da su se za vrijeme Drugog svjetskog rata Srbi borili na strani Saveznika, a Hrvati na strani Osovine, pa time doslovce ponovio srpsku verziju događaja i pokazao na čijoj su strani njegove simpatije. To nije i jedini utjecajni stranac koji je na ovaj ili onaj način pokazao da je ono što zna o Hrvatima saznao od Srba, ali nažalost ima i Hrvata kojima su još i danas nejasni odnosi suprotstavljenih strana tijekom Drugog svjetskog rata. Neće, stoga, biti na odmet odgurnuti lažnu krinku i pogledati istini u oči.

Razdoblje do 1941. godine

Treba reći da su Jugoslaviju htjeli i Hrvati. Jedan od zapaženih predstavnika ideje jugoslavenstva u Hrvata bio je Josip Juraj Strossmayer, ugledni katolički prelat, istaknuti mecena i utjecajni politički djelatnik devetnaestog stoljeća u Habsburškoj monarhiji, koji se zalagao za zajedništvo južnih Slavena, ali na ravnopravnoj osnovi, i u tome smislu u svijetu zagovarao zблиženje Zapadne i Istočne crkve. Da bi izbjegao nadmetanja i spriječio dominaciju bilo kojeg naroda nad ostalima, uzео je neutralni zajednički naziv Jugoslavije. Osnovao je Adakemiju znanosti i umjetnosti u Zagrebu i nazvao je Jugoslavenska akademija. Istodobno, njegov suvremenik u Srbiji, ministar Ilija Garašanin napisao je za potrebe srpske vlade strogo tajni dokument (objavljen tek 1931. g.) pod naslovom "Načertanije", u kojem

obrađuje/Načertanije ideju i način uspostave Velike Srbije po uzoru na Dušanovo crastvo, a na račun svih okolnih susjednih naroda pa tako i Hrvata. Zanimljivo je da je Garašanin javno podržao Strossmayera, pa čak s njim pravio i neke zajedničke planove, a zapravo sve je to bio dio dvostrane igre za ostvarenje dominantne srpske države na Balkanu. Pokazalo se da je Načertanije od 1844. godine kad je napisano, pa do dana današnjega bio i ostao službeni nacionalni program Srba. Mijenjale su se vlade i dinastije, ali Načertanije je ostalo nepromijenjena odrednica srpske politike. Po toj odrednici vođeni su Balkanski ratovi, izazvan Prvi svjetski rat i nakon njega osnovana Kraljevina Srba, Hrvata i Slovenaca, da bi malo potom bila preimenovana u Kraljevinu Jugoslaviju.

Poznato je kako je nastala prva Jugoslavija 1918. godine i da je zavrijedila atribut tamnica naroda. Svi su nesrpski narodi pod represijom, ali hrvatski narod najžešće zbog najvećeg otpora dominaciji srpske dinastije.

Ubojstvo hrvatskih političkih prvaka u Narodnoj skupštini u Beogradu 20. lipnja 1928. godine, kad je ranjen i Stjepan Radić, predsjednik HSS-a, a potom od zadobivenih rana i umro, te uvođenje šestotojansko-monarho-fašističke diktature 1929. godine, kada uveliko počinje likvidacija i hapšenje hrvatskih političkih djelatnika, članka i domoljuba, te teroriziranje i običnog puka, označava najteže razdoblje u Kraljevini Jugoslaviji. Manji dio političkih djelatnika Frankovog i Krili stranke prava napušta zemlju i u inozemstvu osnivaju Ustašku organizaciju, kojoj je bio jedini cilj da sruše Jugoslaviju, odnosno da oslobode Hrvatsku od srpskog jarma.

Stjecajem unutarnjih i vanjskih okolnosti, Beograd je nakon ubojstva kralja Aleksandra (1934. g.) prisiljen na postupne političke ustupke, a 1939. godine i na sporazum s dr. Vlatkom Mačekom o osnivanju Banovine Hrvatske. To je bilo kratkog trajanja, jer je već poslije godinu i pol došlo do napada Hitlerove Njemačke na Jugoslaviju, koja već poslije 12 dana potpisuje kapitulaciju pa Kralj sa vladom napušta zemlju i prelazi u London.

Raspad karađorđevićevske Jugoslavije 1941. godine najveći dio hrvatskog naroda doživljava kao olakšanje.

Proglašenje Nezavisne države Hrvatske (NDH) 10. 04. 1941. godine pod tim okolnostima, makar to iz današnje perspektive izgledalo nerazumno, većina pučanstva

prima kao željeno iščekivano oslobođenje ispod srpskog jarma i ostvarivanje osamstodoljnog sna o svojoj vlastitoj suverenoj državi. Učinak ostvarenja vlastite države bio je toliko snažan da je zasjenio činjenicu da je ta vazalna država stvorena za potrebe osvajača i da će se prema njegovu diktatu morati ponašati. Sjećanje na velikosrpsko ugnjetavanje, kad se čak ni hrvatsko ime nije smjelo spomenuti, bilo je toliko svježe u pamćenju ljudi, da je čak i vazalna država s hrvatskim imenom bila dostignuće prema bezimenom životarenju pod velikosrpskim ugnjetavanjem. Zato je prihvatljiva i razumljiva tvrdnja da NDH nije samo kvislinška tvorevina nego i težnja hrvatskog naroda za svojom državom.

Ovisnost o Nijemcima i Talijanima bila je očita. Nijemci, kojima je Hrvatska trebala poslužiti samo kao tranzitna zona, nastojali su da to zona bude što jača i stabilnija, pa su se u neposrednim međusobnim odnosima tako i ponašali. Talijani pak, pod izgovorom tobožnje ugroženosti osovine, najprije su okupirali veći dio južne Hrvatske, a potom narinuli Hrvatskoj jednog od članova Savojske kuće za pretendenta na hrvatsko prijestolje. A budući da je Nijemcima više bilo stalo do višestruko brojnije Italije, oni se njihovom osvajanju nisu ozbiljnije suprotstavili. Pridjev "Nezavisna" u naslovu države iz dana u dan sve je više poprimao ironično značenje.

To stanje još je pogoršano lošom politikom ustaške vlasti koja nije bila dorasla težini povijesne zadaće. Iako su prvotno ustali (ustanici, ustaše) da svrgnu velikosrpski teror, odnosno da oslobode Hrvatsku od velikosrpskog jarma, materijalna potpora fašističkih režima, na koju su se godinama morali oslanjati, učinila ih je ovisnima, da bi se konačno, potpuno dali upregnuti u njihova kola. Po toj osnovi su instalirani kao vlast u Hrvatskoj da izvršavaju nalog okupatora.

HSS kao glavna politička snaga hrvatskoga naroda na čelu sa dr. Vlatkom Mačekom nije prihvatio ustašku vlast, koja mu to ne oprašta i trpa ga u logor u Jasenovcu u kolovozu 1941. godine gdje ostaje do veljače 1942. godine za koje vrijeme pada na 40 kg tjelesne težine.

Ustaška vlast i njegova država nije perspektiva hrvatskog naroda i toj vlasti se odupiru antifašističke snage hrvatskog naroda i 22. 6. 1941. godine, samo dva dana nakon napada Hitlerove Njemačke na sovjetski savez, Sisački partizanski odred jačine 73 boraca, od kojih je 71 Hrvat započinje oružani otpor. Taj oružani antifašistički otpor uzima zamaha i brojčano i prostorno, te je 14. 10. 1941. godine formiran Glavni štab NOP-a Hrvatske. U siječnju mjesecu 1943. godine je u Podgori

formirana prva postrojba Hrvatske ratne mornarice. Sredinom 1943. godine na prostoru Hrvatske borbena-operativno djeluje 5 korpusa oslobodilačke antifašističke vojske (11 korpusa na prostoru Jugoslavije) od kojih su četiri popunjena hrvatskim borcima. U Hrvatskoj je u ratu sudjelovalo 470.000 u antifašističkoj i oslobodilačkoj borbi, od čega je 230.000 pod oružjem kao borci. 60.000 je poginulo boraca. Hrvati Istre su dali 30.000 boraca od kojih je 4.300 poginulo. U Istri je spaljeno 5.900 kuća. Hrvati Dalmacije su dali 110.000 boraca od kojih je bilo 3.500 komunista. Na prostoru Dalmacije je spašeno i vraćeno Saveznicima 1.900 avijatičara.

Pred početak Drugoga svjetskoga rata u Jugoslaviji je bilo 12.000 komunista od kojih je 7.500 Hrvata. Od 30.000 Skojevaca 17.000 su Hrvati. Na kraju rata u cijeloj Jugoslaviji

je pod oružjem 800.000 vojnika, a komunisti je već 200.000 od čega je tada samo 20.000 Hrvata. Na početku rata je od svih komunista 60% Hrvata, a na kraju rata svega 10%.

Krajem 1943. godine partizanske jedinice imale su oko 300.000 ljudi organiziranih u 26 divizija. Dvije od njih su bile srpske, jedna crnogorska, sedam bosanskohercegovačkih, jedanaest hrvatskih i pet slovenskih, a operirale su na teritoriju Slovenije, Hrvatske i Bosne i Hercegovine. Naime do kraja 1943. godine na teritoriju Srbije, Crne Gore i Makedonije nije ni bilo većih partizanskih jedinica, a budući da je poznato da se partizanski rat može voditi samo uz podršku naroda - lokalnog stanovništva, iz navedenih podataka je jasno koji je narod podržavao partizane.

Partizanski rat proširio se 1944. godine i na Srbiju, i od tada je iz dana u dan sve više ljudi iz četničkih jedinica prelazilo partizanima, pa su tako Srbi u partizanskim redovima postajali sve brojniji i utjecajni. Taj utjecaj se očitovao u mnogim slučajevima, među kojim vrijedi spomenuti likvidaciju partizanskih funkcionara, poput sekretara CK KPH Andrije Hebranga i inih.

Koban Srpski utjecaj u partizanskim postrojbama Hrvati su naročito bolno iskusili

na svršetku rata. Nakon što je, vojno nepobijedena Hrvatska vojska, potaknuta olako danim obećanjima Sveznika položila oružje, uslijedio je jedan od najzvjerskih zločina koju povijest pamti. Započeo je zvjerskim pokoljem nenaoružanih hrvatskih vojnika te njihovih žena i djece kod Bleiburga, a nastavljen okrutnim zlostavljanjem iznemoglih zarobljenika na "križnim putovima" od austrijske do rumunjske granice i Makedonije.

Podatci iz hrvatskih izvora i procjena, koji su sukladni sa neutralnim inozemnim ukazuju da se na Blajburškom polju i okolici tih svibanjskih dana 1945. godine slilo mnoštvo od cca 400.000 do 500.000 osoba. Od toga je cca 150.000 razoružanih hrvatskih vojnika i cca 300.000 civila (djece, žena, staraca i invalidnih osoba). Procjene su, da je tih kobnih dana, bez suđenja, zvjerski poubijano cca 100.000 razoružanih hrvatskih vojnika i civila. Veliki broj je ubijen u logorima, zatvorima, "križnim putovima" ili je umro od iscrpljenosti ili bolesti.

Prije Bleiburga, u vrijeme Bleiburga i neposredno poslije Bleiburga je neosnovano stradalo cca 600, što župnika, što studenata Bogoslovije, sjemeništara i časnih sestara.

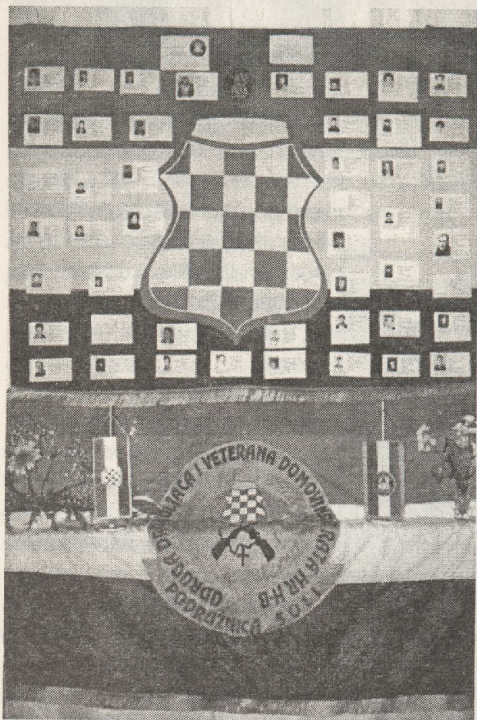
Za ta i druga slična zlodjela učinjena na nedužnim uhićenima i bespomoćnim zarobljenicima tijekom i nakon Drugog svjetskog rata, dužni su se hrvatskom narodu ispričati svi hrvatski antifašisti iz partizanskih redova, ali i hrvatski komunisti, ako su se borili za hrvatski narod kao što kažu, jer su tada u najmanju ruku bili na stran onih koji su nad njim počinili genocid.

Svrha ovog kratkog prikaza nije bilo pisanje povijesti, već samo razgolichenje povijesnog slijeda jedne makijavelističko-fašistoidne velikosrpske politike koja je, da bi stekla opravdanje za istrijebljenje Hrvata, njih proglasila ustašama (fašistima), a Hrvatsko domobranstvo ustaškom (fašističkom) vojskom. Toj perfidnoj insinuaciji nažalost nisu podlegli samo stranci, nego i nogi naši neupućeni ljudi. Istina je, kao što smo vidjeli, sasvim drukčija.

Demoniziranjem Hrvata, velikosrbi su htjeli steći suglasnost svijeta za genocid nad njima, a u cilju proširenja srpskog Lebensrauma. I što sada činiti?

Ne treba mrziti i svetiti se. Okrenimo se sebi i pogledajmo nemamo li u našim redovima trojanskih konja, koji su mnogo puta u povijesti držali vreću velikosrbima, ali ne samo njima. Kad se tih riješimo i kad svi shvatimo da imamo Hrvatsku državu i pravo na sebe u državi Bosni i Hercegovini, Hrvat može ostvariti svoju slobodu, već samim tim smo na dobrom putu da obeshrabrimo sve potencijalne agresore, pa i velikosrbe, u njihovim ratobornim nakanama.

OBILJEŽAVANJE PETE OBLJETNICE FORMIRANJA 115. HVO BRIGADE "ZRINSKI"

U subotu 10. 5. 1997. godine u prostorijama Hrvatskog doma u Tuzli upriličena je svečanost u prigodi obilježavanja pete obljetnice formiranja 115. HVO Brigade "Zrinski". Svečanost su organizirali:

Društvo "HRVATSKI DOM" Tuzla,
Hrvatsko kulturno društvo "NAPREDAK" Tuzla,
Županijski odbor HDZ BiH Soli,
Udruga dragovoljaca i veterana domovinskog rata HZ HB, Podružnica Soli,
Udruga HVIDRA, Podružnica Soli,
Udruga obitelji poginulih i nestalih branitelja HZ HB, Podružnica Soli.

Veliki broj ljudi koji su željeli sudjelovati u ovoj svečanosti iznenadio je organizatore, pa je dvorana Hrvatskog doma bila pretijesna za sve koji su se tu večer tamo našli.

U 18.00 sati slavljena je sveta misa zadušnica za poginule branitelje u našoj crkvi. Fra Petar Matanović je govorio o mladosti "koja je stala na branik Bosne i svoja tijela ugradila u njezine temelje. U ovom vremenu slušamo njihove preživjele suborce koji se rezgnirano povlače i govore kako Hrvati ne mogu opstati na ovim prostorima. Oni pričaju da se mora otići kao da nas tamo negdje, u svijetu čeka samo sreća. Treba se sramiti pred životima koji su položeni u ime jedne sasvim druge ideje. Ideje o očuvanju Bosne i našem opstanku u njoj".

U 19.30. otvorena je izložba slika ratnog puta 115. HVO brigade "ZRINSKI". Zatim je prikazan dokumentarni film. 115. HVO brigada "ZRINSKI"; a nakon toga upriličen je prigodan glazbeni program.

Na svečanosti je govorio g. Zvonko Jurić, proslavljeni ratni zapovjednik 115. HVO brigade i g. Ivo Lužanski, ondašnji pred-

sjednik HVO HZ Soli, a danas predsjednik Udruge dragovoljaca i veterana domovinskog rata - podružnice Soli.

Dokumentarni film prikazao je osnivanje brigade i značajne trenutke vezane za njen nastanak. Nakon njegova prikazivanja, svečanom skupu obratio se i g. dr. Slavko Pecirep, predsjednik Županijskog odbora HSP i član Glavnog stana u Zagrebu.

Večer je završena domjenkom uz koji su se okupili prijatelji i štovatelji 115. brigade "Zrinski". Uz ugodnu glazbu tamburaša HKD "Napredak", evocirane su uspomene i sjećanja na ove hrabre borovnike, o kojima se malo govori i na čiju srčanost pomalo pada sjena zaborava. Osjećajući značaj odvažnih koraka ovih mladih ljudi, u zraku je lebdjela opomena i glas dužnosti prema njihovoj žrtvi. Nitko nije imenovao "krivce" niti je govorio o tim propustima, ovo nije bila prigodna prilika za takve priče.

To ostaje kao zadatak svima nama koji baštini plodove njihova viteštva. Došle su žene u crnom koje su nijemo stajale pred fotografijama svojih dragih. Niz njihova lica slijevale su se suze. Nije bilo patetike niti velike priče. One su, svojom nazočnošću, samo opominjale.

Problem bosanskih Hrvata nije riješen. Njihovi sinovi željeli su ga rješavati na pravi način. Tko i zašto ne želi ili ne dozvoljava put u tom pravcu? Večer je bila topla i ugodna kao što je i sjećanje na jedno vrijeme zanosa da postoji pravda i da jednom može pobijediti.

HG

Bosna je naša domovina, naša draga zemlja, naš zavičaj, rodni kraj. To je zemlja planina i ravnica, mali trokut na kojem je Božje sjeme stoljećima zasijavano. Mi nismo sretna zemlja. Kad rodimo sretno sinove, oni postanu veliki tek onda kad odu iz Bosne. Tek onda kada Bosnu ostave duboko u srcu, a usnama progovore na drugi način, otvore im se vrata svijeta. Mi smo jednostavni ljudi, puštamo druge ispred sebe jer nam kažu da su sposobniji. Kad se osjetimo prevareni, burno reagiramo, teško se kontroliramo, zaboravljamo se. Kad bi nas samo pustili da se dovršimo kao ljudi, da se pokazemo na povijesnoj sceni sa istim šansama kao i drugi.

MP HG, broj 59

KOPČIĆI HRVATSKI PLEMIĆI

Kopčići su opjevani u mnogim narodnim pjesmama i predajama. Hvali se njihova naklonost katolicima, posebno prema franjevcima i svojim podanicima. Neki su zapamćeni po zlu. Jednoga od njih, Tahira Kopčića, opisao je Ivan Aralica u svomu romanu Graditelj svratišta. Prema romanu i predaji on je ubio djevicu - mučenicu Divu Grabovčevu, na čiji grob i danas hodočaste mnogi vjernici iz Duvna, Rame i Hercegovine.

Rod Kopčića je dijelom već u XVI. stoljeću prešao na islam. Dio ovoga plemena raselio se je diljem Herceg-Bosne i Hrvatske. Susrećemo ih i u Slavoniji. Na dubrovačkom području Kopčića je bilo i na Pelješcu. Prema nadgrobnoj ploči u Samostanu Male braće očito je da ih je bilo i u Dubrovniku.

Osobito su zanimljivi grb i natpis na nadgrobnoj ploči. Podloga je stilizirano šahovsko polje koje podsjeća na hrvatski grb. Na njemu je i ptica kobac, po komu je, vjerojatno, ova obitelj i nazvana Kobčići?! Grb na nadgrobnoj ploči je istovjetan s grbom Kopčića u Grbovniku fojničkoga samostana. Natpis na ploči glasi: ATERNA DOMVS / MATTHAEI IAC: COPPCICH/ CVM HEREDIB. SVIS/ DIE XXI NOVENB. MDCLVIII (VJEČNI DOM MATIJE JAK. KOPČIĆA SA SVOJIM NASLJEDNICIMA DANA 21. STUDENOGA 1659.).

Već 1788. Alojzije Beson je doklesao na ploči: S. HOC PRO SE SUIQUE HERE /DIBUS RESERVAUIT ALOYSIUS BESSON/ A. D. 1788. (Ovaj je grob, za sebe i svoje, otkupio Alojz Beson godine Gospodnje 1788).

U rukopisu Arhiva Male braće u Dubrovniku br. 311. pod naslovom Annversari in S. Francesco di Ragusa str. 59., knjiga pokopanih u

Samostanu zapisano je, prigodom smrti Mate Kopčića, sljedeće:

"Matteo Chragl Cochich (ispušteno slovo p) fu sepolto in Claustro in suo sepolcro nuovo vicino all aqua benedetta alli 3 di ottobre 1666".

U hrvatskom prijevodu: "Mate Kralj Ko(p)čić bi pokopan u klasturu u svoj novi grob blizu blagoslovljene vode, na 3. listopada 1666".

Sigurno je da se radi o Mati Jakovljevu Kralju Kopčiću, jer je taj grob bio tada napravljen, kako je vidljivo s ploče, i nalazi se blizu sjevernih crkvenih vrata, kraj blagoslovljene vode.

Ovo znakovito pokazuje slijed naše prošlosti koja nije bez utjecaja i na našu sadašnjost. Prijelazi na islam nisu bili rijetkost sve do novijega doba. Katolici su često bili prisiljeni na to, da spase goli život ili su to učinili radi osobne koristi. Povijest je puna svjedočanstava na koji se način prelazilo na islam. Katkad su cijela sela prelazila na islam zbog prisile, ali su neki nekada potajno ostajali i kršćani. Prvom prigodom oni su s "turskoga" područja bježali na slobodna hrvatska područja, koja su bila pod mletačkom vlašću. Mnoge muslimanske obitelji u Bosni i Hercegovini i danas mogu utvrditi svoje katoličko podrijetlo.

Dr. Jozo Sopta
("OGNJIŠTA")

MAJSTOR GOSPODIN IVAN LESJAK

Nije lako pisati o staroj Tuzli. Ne o onoj vrlo staroj o kojoj se još i pronade po koji zapis, nego o ovoj prije Drugoga svjetskog rata, u vrijeme rata i o životu u zadnjoj Jugoslaviji. Svjedoci ovih događaja su još živi, oni su među nama, ali se još nerado odlučuju progovoriti o tim danima koji zaslužuju pozornost, u prvom redu, zato što je život tuzlanskih Hrvata u tom vremenu bio vrlo sadržajan i što su Hrvati bili značajni činitelji u tadašnjem životu Tuzle.

U strahu da će se desiti da ovaj dio povijesti Tuzlanskih Hrvata katolika, ostane praznina, HG je pokrenuo rubriku SVJEDOČENJA, očekujući kako će lako doći do sugovornika. To zasada ne ide kako smo očekivali. Pa, ipak nećemo odustati. Kucać ćemo na sva vrata i raspitivati barem o onome koga i čega se još sjećamo. Čini nam se najsigurnije držati se Kreke, starog radničkog, zanatlijskog i rudarskog naselja, u kojem je, kako smo već spomenuli do konca Drugog svjetskog rata živjelo 92% žitelja katoličke vjere. Većina od njih se izjašnjava Hrvatima. Bili su to mahom doseljenici iz vremena austrougarske vlasti u Bosni i Hercegovini.

O tome će nam još pričati gospodin Vilko Baumgartner:

- Kreka je za vrijeme Prve Jugoslavije bila plodno tlo za razvoj socijalnih pokreta radništva koji su bili europski odjek u ovim prostorima. To se posebice očitivalo u Drugom svjetskom ratu, a i poslije njega.

Kada su partizani prvi put ušli u Tuzlu, mnogi od onih koji su ih simpatizirali i koji su im pomagali osjetili su se prevareni. Kreka je tada već bila "crvena", a i Tuzla također, pa ipak nisu bili pošteđeni neobičnog dijeljenja pravde "oslobodilačke vlasti".

Govorile su i minama raznošene tvornice i radionice u kojima su čestiti ljudi zaradivali

kruh svoj svagdanji. Detonacije i dim naznačavale su pravu sliku o novim "narodnim" vladarima. Krečani su plakali kada je gorjela Solana i oni koji su mislili svojom glavom, razočarano su shvatili kakva i čija vremena dolaze.

Kada su drugi put došli u Tuzlu, partizani nisu imali što više paliti. Nastao je veliki progon katolika i Hrvata. Protjerane su cijele obitelji, kao što su: Tucerovi, Zabušovi, Malbašići, Lesjakovi, Vincellini, Humlovi, Mevaldi, Priklezi... Transport je išao do Lukavca, a onda se snalazio kako je tko znao.

Među tim obiteljima našla se i zanatska obitelj g. Ivana Lesjaka. Uvaženi majstor, tih i cijenjen g. Lesjak, ipak, je imao sreće u nesreći.

Spasio ga je Pepin Hribar, koji je intervenirao kod Mjesnog odbora u Tuzli, upozorivši ih da se tuzlanska elektrana neće zadugo moći pokrenuti ako njega protjeraju. Zajedno sa obitelji, pronašli su ga u sabirnom centru u Lukavcu i vratili u Kreku. Razgovarali smo, ovih dana, s g. Vilkom Baumgartnerom, koji nam pruža dragocjena sjećanja i kazivanja na ljude i vrijeme koje nas zanima. On dobro pamt osnivanje zloglasnog logora u Lageru, na mjestu gdje se danas nalazi robna kuća Tuzlanka. Govori o stanju duha i atmosferi koju su stvarali novi vlastodržci, "osloboditelji".

Nakon rata započinje obnova zemlje. Obećavaju se i grade kule u zraku. Svaki dan javni skupovi, mitinzi s parolama i prijetnjama "mrskom neprijatelju". Na rasklanim kamionima proleter i proleterke pjevaju:

*"Tko ne voli našeg kolektiva,
mi ćemo ga objesiti živa",*

a uspaljena masa uvikuje:

"Dole reakcija..."

Druže Tito mi ti se kunemo...

Naši učitelji: Tito, Staljin, Marx i Engels,

Amerika i Engleska bit će zemlja proleterska!"

Vladao je veliki strah. Mnogi su se do-dvoravali, čak ispod svakog dostojanstva. Ljudi su prijavljivali jedni druge. Ako je netko imao nešto protiv nekoga, podveo bi to pod neprijateljstvo protiv Partije i naroda, a onda nije trebalo puno svjedoka. Posebice se vjerovalo Skojevcima. U pravnom smislu riječi - noć je jela ljude. Odvođeni su u nepoznato i mnogi se nikada nisu vratili.

Učio sam zanat kod Ivana Lesjaka. Bio je moj majstor. Trebalo je obnavljati termo-elektiranu u Kreki. Po službenoj dužnosti, jednoga dana pojavio se ing. Salamon Šujica, prvoborac. Pozvao je zanatlije i

podijelio im posao: G. Lesjaka zadužio je za osposobljavanje oštećenog generatora, Juridu za kotlovnice, Markića za turbinu, Brđanovića za trafostanice i dalekovod. Ja sam bio pomoćni radnik. Radili smo bez dinara nadoknade. Plaća je bila 2 kg graha, kg soli i 5 kg kukuruznog brašna.

Kada je, vrlo brzo, termoelektirana puštena u pogon imala je snagu 1,5 MW. To je bio veliki pothvat. G. Šujica nije krio da je sve učinjeno umješnošću starih majstora. Nismo samo pohvaljeni, nego i nagrađeni. Majstor Lesjak dobio je prvu nagradu - džepni sat marke Schafhauzen, Jurida i Mrkić po tri metra štofa za odijelo, sedam majstora, kao treću nagradu, dobili su košulje, a ja polovne engleske vojne cipele. Odmah sam skinuo stare platnene sa drvenim donom i ponovio se, sretan da se kazat' ne može.

Gospodin Lesjak nije bio samo izuzetan majstor, nego i inovator, bez njega bi svi mi bili kao svezanih ruku. Tkavih kompletnih majstora više nema. Ja ih nisam puno susretao u svom životu. Druga faza u izgradnji i obnovi bila je otvaranje rudnika. Strojevi su bili potopljeni i trebalo je vodu iscrpiti iz jama. Za to su strebale pumpe pa ponovno majstori stupaju na scenu. Tu su radili braća Vučijević, Divković, Kiš, Anto Milanović, i naravno, nezaobilazni majstor za elektromotore, g. Ivan Lesjak. Bio je on jedini majstor, stručnjak za elektromotore u cijelom ovom bazenu. S ponosom ističem, bio je moj učitelj!

Nekoliko puta bio je udarnik. Pošto sam i ja bio udarnik, znam što je sve to značilo. U prvom redu, pristupali su nam sa štovanjem. Pomalo su uvidali da smo poštteni ljudi, gledamo svoja posla i marljivo radimo.

Imali smo i materijalne koristi. Kao udarnici imali smo specijalne karte za hranu, pa smo dobivali veće količine hrane. Međutim, kada sada promatram i razmišljam, svjestan sam da mu se nikada nisu dostojno odužili za sve ono što je gospodin Ivan Lesjak učinio za poslijeratno pokretanje rudnika koji su kasnije postali mnogo značajniji nego što su bili prije rata. G. Lesjak je bio čovjek u pravom smislu te riječi, poštenjačina i radnik. Stručnjak nemjerljive vrijednosti. Samo je znao raditi. Poratne generacije Tuzlaka neizmjereno mu duguju. Tih i nenametljiv, poučen lošim iskustvom i relativnošću vrijednosti, g. Lesjak bio je samozatajan i uvijek po strani. Držao se crkve i svećenika. Znao je prepoznati sigurnost i uzdanicu. U svakom pogledu mogao bi poslužiti kao uzor nama koji smo sudbinski određeni avijeti na ovim prostorima gdje se odnos prema ljudima i vrijednostima danonice mijenja i to stubokom.

Nikola Martić

PAPA U SRCU BOSNE

PAPA U SRCU BOSNE

14. 04. 1997. Danas.

A prekjučer? Ništa. Samo još jedan dan prije jučer. Lijeno bacam pogled prema čovjeku koji ide u susret i kao da već znam izražaj koji ću susresti na njegovom licu. Sve je to izražaj nužnog navikavanja, izražaj dosade.

Hodala sam sama, uljuljkivana u misao brujanjem automobila. Već sam se prilagodila toj misli, iako je to prilagođavanje trajalo dugo, možda od onoga dana kada sam spoznala da živim u ovom gradu. Gradu, koji se nalazi u zemlji koja predstavlja ogromnu riznicu dosade. Još bi nam neko mogao pozavidjeti na tolikom blagu?

Ponekad, u časovima sumnji i nevjerovanja, u časovima slabosti, rijetkim ali žestokim kao oluja, kao bezumna pobuna protiv svijeta i života, unijela bih se u neki događaj koji bi izazvao udivljenje i zavist, a ne samo rat te pomoći i sažaljenje drugih.

I, ... prekjučer sam bila sretna jer sam znala da takav događaj slijedi. Ne samo da slijedi, on je u najskorijoj budućnosti! On je sutra! Ivan Pavao II. sa nama. Sveti Otac dolazi u Sarajevo.

Došlo je sutra. Papa je došao vidjeti ljude kojima je bio san vidjeti njega. Došao je, a izgledao je kao putnik koji se vraća kući. Svatko mu je bio drag i zanimljiv, kao da su mu svi prijatelji. Bio je tako zaljubljen u

grad, kao da je oduvijek tu i kao da bi teško živio bez te sredine. Stajala sam pred njim zajedno sa drugima pitajući se koliko je samo ožljaka na tom čovjeku, zaraslih i nezaraslih rana kojima se neprestano dodaju nove, koliko sakrivenih i potisnutih uzdaha koji ga nikad ne zaustavljaju, udaraca koji ga neće skrenuti sa njegova puta. On je na Božjem putu i ne dozvoljava sebi da klone. Pored svih teškoća, na njegovom licu blista prosvjećenje i pogled mu zrači velikom toplinom. Kako uspijeva da na svom srcu grije milijune drugih? Junak i mučenik ideje, primjer izdržljivosti, heroj, ... što je? U svakom slučaju, on je poseban čovjek, izuzetna snaga i ljudi mu se mogu diviti ili čuditi, susretati ga sa poštovanjem ili strahom, i nije ga teško voljeti. Nije teško, jer u njemu kao da ne postoji ljudska slabost.

Spreman je oprostiti sve. Njegov oprost lebdio je te nedjelje nad nama i lebdjet će još dugo. Na užasnoj hladnoći stajali smo u obilju njegove topline, sretni prije svega. Sretni, jer Sveti Otac je došao u Bosnu, zemlju koja tako nešto, takav povijesni događaj nije doživjela prije. Kada je otišao među nama nije odjeknuo muk praznine već blaženstvo i mir. Sve je ostalo mirno, onako kako već dugo nije bilo.

Ljubica Tomić

PAPA U SRCU BOSNE

Poslije svega što se odigralo u našoj zemlji, poslije brojnih rana i patnje, Bosnu je ispunila radost, a ljude obasula sreća. Ipak smo saznali da je nekome stalo do nas. Najbolji čovjek na svijetu došao je uliti malo nade u napaćene družbe za bolje sutra. Svojim dolaskom Papa je ispunio očekivanja i pokazao da ljubi male, neznatne ljude, siromahe, slabe čija je duša bolesna od mukotrpnog života.

Svojim riječima liječio je ranjena srca, brisao suze sa lica uplakanih majki i darovao nam vjeru i snagu. Obnovio je osmijeh i uputio u novi život. Zvona su zvonila, srce se grčilo dok je molitva opijala naše misli, pa čak i misli grešnika.

Dokazao je da se iz ruševina koje su pokrile sve lijepo i drago, može roditi nada i vjera, poslije velike suše i rata može niknuti cvijet mira. Cvijet koji su iznad naših glava odnijeli u plavetnilo bijeli golubovi.

Riječi su nas grijale i borile se sa usnulim već pomalo mrtvim, užasnutim mislima. Sveti otac je probudio svijet iz noćne more i svojim gestom pokazao da ima ljudi dobre volje, ljudi koji se zalažu za nekoga i nešto. Pokazao je da se ljudsko biće mora poštovati, bez obzira na naciju, jer rane uvijek bole i suze uvijek peku.

Udijelio nam je dostojanstvo, gotovo božansko, i u srcu urezao moral, srećom obasuo naša lica i otišao svojim bijelim putovima.

Tanja Nikić

želju. Sama misao na dolazak čovjeku je u srcu utiskivala neku novu snagu, novi poticaj za život. Netko je ipak mario za nas i lomio je tišinu. To nije bio samo netko, jer on nije nepoznati netko, on je taj koga s pravom nazivaju najvećim čovjekom stoljeća, stoljeća u kome je malo velikih ljudi, stoljeća neljudi i zvijeri, stoljeća interesa, bogatstva i te ironične, sputane slobode. Papa Ivan Pavao II. molio je za nas i za sve druge kojima je život bio tišina.

I želja je postala stvarnost. Papa je došao k nama. Došao je u Bosnu, tu malu iscrpljenu i izranjavanu zemlju napaćenih ljudi. On, koji sve veže i odrješuje, pojavio se među nama. Došao je da moli s nama i za nas. Došao je u srce Bosne, koje krvari i komu ne daju da zacijeli. Sa sobom je donio ljubav, svoju neizmjernu ljubav koja je našim dušama došla kao melem na ranu, kao voda isušenoj biljci. Mi, koji nismo živjeli, nego smo samo egzistirali, osjetili smo utjehu koja nam je zagrijavala našu hladnu krv u napuknulim venama. Donio je vjeru, vjeru u Boga i u čovjeka. Boga, koga su mnogi zaboravili i čovjeka, koji je mnoge zaboravio. Kao bijeli golub svojim krilima, Papa je Bosnu natkrililo svojim blagoslovom. Svojom toplom, blagom i mudrom očinskom rječju, pokazao nam je pravi put, postavio je putokaze u naš

život. Uputivši nas na poštovanje, ljudsko dostojanstvo i poštenje, sklopio je naše ruke, sastavio nam je srca, i, bar za taj tren njegove nazočnosti, uklonio je mržnju. Taj vječiti borac za mir i pravdu, s križem u ruci i okloпом svoje

PAPA U SRCU BOSNE

Pet godina čamili smo u tišini i sve oko nas bila je tišina. Krici očaja i jauci bola pretvarali su se u eho, koji se gubio u vrljetima rata, ali pomoć nije stizala. Suzama smo prali krv s naših ulica i plakali. Kada je čovjek dugo u tišini, ona ulazi u njega, kao korov pusti svoje korjenje duboko u dušu, u srce i kao parazit raste u njemu. Tišina nas je razdirala i razjedala, dok smo se mi gubili u molitvi, sa sumnjom u srcu. Tišina je pobjeđivala, a sumnja je rasla. Čovjek je postao nečovjek, postao je bijesna životinja. Nestajalo je vjere, jer malošto je ostalo što je davalo povjerenje. Sve je bilo samo ludost i mržnja. I nesreća i smrt.

Ali taj glas uvijek se pomalo čuo. Katkad bi postajao jači, da bi opet na trenutak zatihnuo. On je donosio nešto i kao svjetiljka, rastjerivao je sjene. Nada u dolazak svakog je dana pomalo rasla, da bi se ubrzo pretvorila u žarku

svetosti, pobjedio je tišinu, uništio sumnju. Njegove riječi i njegova djela pokazali su nam izbor. Mi smo oni koji moramo odabrati kojim ćemo putem.

Papin posjet u srcu Bosne, u srcima Bosanaca bio je kao jedan tren koji je bljesnuo u našim životima kao blic fotoaparata. Ali taj tren, taj mali tren ogromnoga vremenskog trajanja ostat će nam u srcima uklesan neizbrisivim slovima.

Miroslav Krstić

"Dodaj, Duše Presveta!" Zazivamo te iz Sarajeva, grada gdje se ukrštavaju napetosti između različitih kultura i naroda, gdje je zapaljen fitilj koji je, na početku stoljeća prouzrokovao I Svjetski rat i gdje se, na kraju drugog tisućljeća koncentriraju slične napetosti koje su u stanju uništiti narode koje je povijest pozvala na suradnju i skladan suživot.

Dodaj, Duše mira! Po tebi vapijemo: "Abba, Oče" (Rim 8,15).

Molitva Ivana Pavla II u Sarajevu

PAPA U SRCU BOSNE

Bosna je jedna zemlja sačinjena od suše i stijena, kiša i šuma. Bosanac, prost čovjek, domaćin koji i kad nema ima za gosta. Jedan prostodušan malograđanin, nasmijan i kad plače. Čak i kad mre, mre sa pjesmom na usnama. Rat i stradanja očvrtnuli su pleća Bosne i ona postade nekako gorda, smjelija.

U tu prostodušnu zemlju, malih, ali velikih ljudi došao je u posjet Ivan Pavao II. Sve dok Papa nije stigao, nije se moglo povjerovati da je to istina, jer osjećali smo se tako malima i uniženima da bi netko kao on došao nama noseći poruku mira i ljubavi. Vladalo je sveopće uzbuđenje, radost sa suzama u očima. Sada mi je teško govoriti o tome kako sam se ja osjećala, ali ako me netko poželi upitati za 20-30 godina, sigurno će dobiti adekvatan odgovor. Ne znam, ali čini mi se da naša mladež nije svatila koliko je to značajno za svaku jedinku naše zajednice. Suviše smo mladi i nezreli. Slušajući svoju baku dok je suznih očiju govorila da je posjet od životne važnosti, primila sam to s potsmjehom. Tek sad uvišam koliko je ona bila u pravu.

Događaj koji će ući u povijest naše zemlje i ja kao sudionik tog događaja osjećam se veličanstveno!

Svi oni koji nisu bili nazočni ne mogu spoznati osjećaj sreće dok je Papa ulazio na stadion jer svi smo, kao po dogovoru, trčali tamo gdje se on nalazio. Vldjela sam og sijeđog starca, spokojna i blaga rumena lica i uhvatila na tren njegov pogled pun blagosti i dobrote. Nije bilo potrebno reći bilo što. Bilo je dovoljno pogledati ga kako se skrušeno, ispotiha moli pognute glave, sklopljenih ruku. Za mene ovo biće predstavlja oličenje dobrote i ljubavi. Obratio nam se na našem jeziku što me jako impresioniralo. Shvatila sam da, iako smo mali narod, imamo vrijednost i dostojanstvo. Plačući, posmatrala sam golubove mira koji su poletjeli iz ruku Svetog Oca.

U tom trenu poželjela sam da ne budu samo simboli, nego nešto stvarno i trajno. Teško je opisati i obznaniti svoje dojmove. Bilo je divno slušati molitvu koju je Sveti Otac govorio, a mi, svi ostali, masa ljudi, zvučali smo kao jedno srce, jedna duša moleći se zajedno s njim. Ovaj dan nikada neće pasti u zaborav. Negdje duboko u mom srcu odzvanjat će riječi molitve. Papa nas je pozvao na mir i ljubav. Njegove riječi zvučale su neodoljivo. Grijeh je ne poslušati ih. Nama još samo preostaje da živimo u miru koji ćemo sami izgraditi.

Lidija Boros

"Ne uvedi nas u napast, nego izbavi nas od zla..."

Ne uvedi nas u napast! Koje su to napasti od kojih danas molimo Oca da nas oslobodi? To su one kaje srce čovjeka pretvaraju u srce kameno, neosjetljivo za poziv na oprost i slogu. To su napasti etničkih predrasuda zbog kojih je čovjek neosjetljiv na prava drugoga i na njegovu patnju. To su napasti razdraženih nacionalizama koji dovode do presezanja nad bližnjim i do žudnje za osvetom.

Ivana Pavao II u Sarajevu

PAPA U SRCU BOSNE

14. 04. 1997. Danas.

A prekjučer? Ništa. Samo još jedan dan prije jučer. Lijeno bacam pogled prema čovjeku koji ide u susret i kao da već znam izražaj koji ću susresti na njegovom licu. Sve je to izražaj nužnog navikavanja, izražaj dosade.

Hodala sam sama, uljuljkivana u misao brujanjem automobila. Već sam se prilagodila toj misli, iako je to prilagođavanje trajalo dugo, možda od onoga dana kada sam spoznala da živim u ovom gradu. Gradu, koji se nalazi u zemlji koja predstavlja ogromnu riznicu dosade. Još bi nam neko mogao pozavidjeti na tolikom blagu!

Ponekad, u časovima sumnji i nevjerovanja, u časovima slabosti, rijetkim ali žestokim kao oluja, kao bezumna pobuna protiv svijeta i života, unijela bih se u neki događaj koji bi izazvao udivljenje i zavist, a ne samo rat te pomoć i sažaljenje drugih.

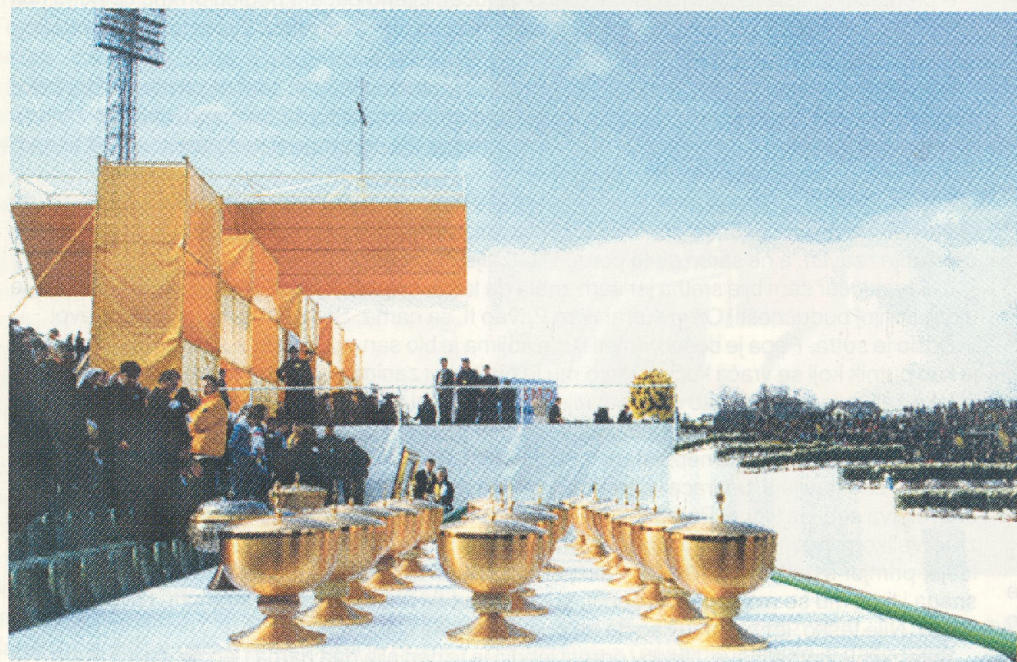
I, ... prekjučer sam bila sretna jer sam znala da takav događaj slijedi. Ne samo da slijedi, on je u najskorijoj budućnosti! On je sutra! Ivan Pavao II. sa nama. Sveti Otac dolazi u Sarajevo.

Došlo je sutra. Papa je došao vidjeti ljude kojima je bio san vidjeti njega. Došao je, a izgledao je kao putnik koji se vraća kući. Svatko mu je bio drag i zanimljiv, kao da su mu svi prijatelji. Bio je tako zaljubljen u grad, kao da je oduvijek tu i kao da bi teško živio bez te sredine. Stajala sam pred njim zajedno sa drugima pitajući se koliko je samo ožiljaka na tom čovjeku, zaraslih i nezaraslih rana kojima se neprestano dodaju nove, koliko sakrivenih i potisnutih uzdaha koji ga nikad ne zaustavljaju, udaraca koji ga neće skrenuti sa njegova puta. On je na Božjem putu i ne dozvoljava sebi da klone. Pored svih teškoća, na njegovom licu blista prosvjećenje i pogled nam zrači velikom toplinom. Kako uspijeva da na svom srcu grije milijune drugih? Junak i mučenik ideje, primjer izdržljivosti, heroj, ... što je? U svakom slučaju, on je poseban čovjek, izuzetna snaga i ljudi mu se mogu diviti ili čuditi, susretati ga sa poštovanjem ili strahom, i nije ga teško voljeti. Nije teško, jer u njemu kao da ne postoji ljudska slabost.

Spreman je oprostiti sve. Njegov oprost lebdio je te nedjelje nad nama i lebdjet će još dugo. Na užasnoj hladnoći stajali smo u obilju njegove topline, sretni prije svega. Sretni, jer Sveti Otac je došao u Bosnu, zemlju koja tako nešto, takav povijesni događaj nije doživjela prije. Kada je otišao među nama nije odjeknuo muk praznine već blaženstvo i mir. Sve je ostalo mirno, onako kako već dugo nije bilo.

Ljubica Tomić

PAPA U SRCU BOSNE

Kao da je sva ljubav ovog svijeta došla u Sarajevo kada su tog 12. travnja kotači aviona dotakli pistu. Nije to bio običan avion. Nije to bio avion poput onih koji su sve ove godine sa svih strana nosili život u napačeni grad. Ovaj avion nije nosio ni one što su svako malo dolazili da vide patnje i boli ljudi i po tko zna koji put pomisle da ne žele doživjeti takvo što. Oni su dolazili, ali su se vraćali u svoje sjajne dvore i zaboravljali da su ikada vidjeli prolivenu krv na ulicama. Ta krv je pripadala onima koji su trebali živjeti normalnim životom.

Ovaj avion je nosio duhovnu snagu, glasnika mira i ljubavi. A to je ono za čim smo žudjeli gledajući smrt oko sebe. Tog dana Ivan Pavao II. došao je da nam da snagu, da zajedno s nama još jednom, po tko zna koji put zamoli Boga za mir. Došao je na radost svih nas. Sam Bog zna koliko smo se radovali dolasku njegova glasnika, s kojim smo uzbuđenjem čekali da uđe na stadion. Bilo je hladno, ali kada je maleni papamobil ušao na stadion, svi smo osjetili da sunce jače sija. Osmijeh na licu i ruka u zraku kazali su nam ono što smo već otprije znali. Papa je s nama kao što je bio svih ratnih dana. On je taj koji je svaki dan pružao svoje ruke k nebu moleći za nas. On je taj koji je svakog poginulog čovjeka u raj ispraćao molitvom. A taj veliki čovjek je bio među nama, govorio je našim jezikom. Zajedno smo molili našeg Nebeskog Oca da nas izbavi od zla, kojeg je proteklih godina bilo toliko mnogo. A tri bijela goluba koja je Papa pustio, odletjela su noseći poruku da svi želimo mir, svi koliko nas je bilo tu na stadionu, u srcu izmučene zemlje. Golubovi su odletjeli. I Papa je morao poći. Svi smo molili za još jedan pogled, za još jedan dodir s najvećim, a tako malim čovjekom. Valjda smo osjećali njegovu ogromnu snagu, valjda smo željeli da samo djelić te snage pređe i u našu dušu? I sada mi je pred očima slika: mali papamobil na izlazu iz stadiona, ličnost u crvenom sa dignutom rukom u znak pozdrava.

Antonia Divković

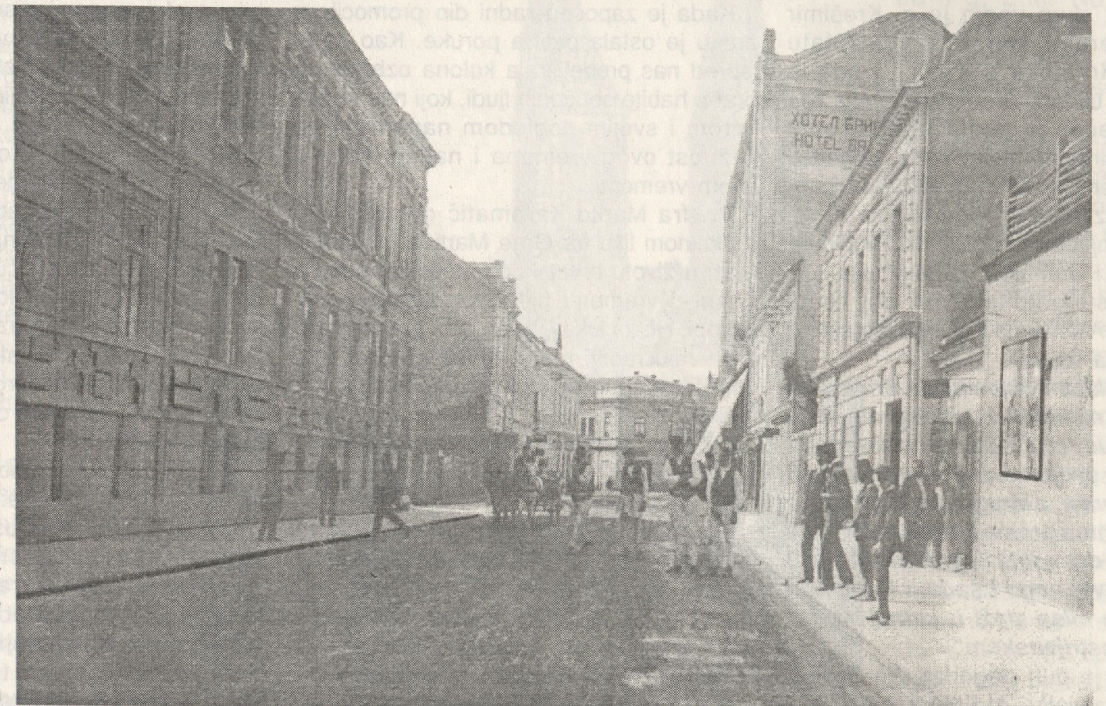
Bog je na strani potlačenih. On je na strani roditelja koji oplakuju ubijene sinove i kćeri. On sluša nemoćni krik slabih koji su pogazeni. Solidaran je sa ženama poniženih nasiljem. Bliz je prognanicima koji su prisiljeni napustiti svoju zemlju i svoje kuće. Ne zaboravlja patnje obitelji, staraca, udovica, mladeži i djece. Njegov je narod koji umire.

To barbarstvo treba prestati! Već je dosta rata. Već je dosta razornoga bijesa! Ne može se više podnositi stanje koje rađa samo plodove smrti, ubojstava, razorenih gradova, upropaštene privrede, bolnica bez lijekova, napuštenih, bolesnih i staraca, zaplakanih i razbijenih obitelji. Treba što prije postići istinski mir.

Ivana Pavao II u Sarajevu

STARI TUZLANSKI KORZO

Svaki, malo veći grad imao je jednu od svojih ulica, koju je mladež koristila za večernje šetalište. Ta ulica se zvala Korzo. Takvu ulicu je imala i Tuzla, odnosno i danas je ima, ali ona više nije ono staro Tuzlansko korzo. Naime, sve do šezdesetih godina, ovaj dio glavne ulice koji se vidi na priloženoj slici, bio je omiljeno večernje sastajalište i šetalište. Ja se sjećam kraja tridesetih godina kada sam i sam kao dječak u ranim večernjim satima stajao na trotoaru (nogostupu) i promatrao šetače, koji su obično šetali sredinom ulice. Istina, bilo ih je i sa strane koji su promatrali djevojke i kasnije im se pridruživali u šetnji. Šetnja je trajala obično negdje do 20 sati, a tada se išlo kući, u kino, ili pak u društvene prostorije. Ja se sjećam da sam sa starijim dečkima i djevojkama išao u Hrvatski dom. Posebno je bilo lijepo u ljetnim mjesecima, kada je u Domu radila vrtna restauracija. U lijepo uređenom vrtu bilo je nekoliko klupa, gdje smo mi mladi posjedali i pričali. Uvijek se našao netko sa gitarom i tihom, ali lijepom pjesmom. Znalo se iz vrta otići (ako je nečijoj djevojci iz društva sutradan bio imendan, jer ranije su se više slavili imendani, negoli rođendani), pred kuću ili stan djevojke i otpjevati serenadu, ili, kako

Dio glavne ulice Tuzle, snimljeno tridesetih godina, koja je služila kao šetalište

se na hrvatskom jeziku kaže, podoknicu. Dobijali smo pozdrav od djevojke palenjem i trnjenjem svjetla, što je bio znak da nam se zahvaljuje na podoknici. Pjesma je obično počimala riječima:

"Sutra će ti ranom zorom svanuti krasan imendan koj' za tebe draga (djevojačko ime) već odavno odabran..."

Da se vratim na dio šetališta, koji se vidi na slici što je snimljena negdje tridesetih godina, a vlasništvo je obitelji Roberta Štrausa iz Tuzle. Šetalište, ili Korzo, nalazilo se u središtu grada, gdje su bili veoma značajni javni Upravno-administrativni, hotelsko-ugostiteljski, poslovno-trgovački, stanbeni i drugi objekti. Šetalište

se protezalo, od ranije Šusterove palače, a ja sam je upamtio kao sjedište Prve hrvatske štedionice, čiji je direktor bio Aleksandar Preka, tadanji predsjednik HSS-a, pa sve do malog trga, koji danas nazivamo "Kapija", duljinom oko 300 metara.

Sa lijeve strane bile su redom: Palača Prva hrvatske štedionice, hotel "Maks", kasnije hotel "Tuzla" čiji je vlasnik bio Anto Kamenjašević, onda jedna mala ulica koja je išla prema Hrvatskom domu, te Okružni sud, knjižara Petrović, a kasnije Božo Lemezović, pa apoteka Milana Ajzenštajna, i mala ulica koja je išla prema vrtu Hrvatskog doma. Dalje je dolazila lijepo uređena slastičarna Karla Duška, prodavaonica cipela "Humanik", poslije "Peko", pa

poduga sudska i pravosudska povijest Tuzle i njezine županije. Budući se nalazila u zoni slijeganja, poznatog tuzlanskog fenomena, srušena je 1974. godine. Na ovom mjestu počela je 1996. godine izgradnja novog objekta koji će služiti kao zanatsko-poslovni prostor. Još za vrijeme Austro-ugarske izgrađen je Hotel "Bristol" i to je bila jedna od najviših zgrada u gradu. Bio je dugo godina središtem javnog i kulturnog života, a iza zgrade je bilo prvo tenis igralište u Tuzli. Do renoviranja 1946. godine, imao je prostranu kino-salu u kojoj su se prikazivali prvi zvučni, ton-filmovi. I ova zgrada je, zbog posljedica slijeganja terena, morala biti srušena 1960. godine. Od tog vremena na tom mjestu je veliki gradski vrt.

To je, eto, bila ulica, šetalište ili Korzo nekadašnje Tuzle sa opisom zgrada koje su činile taj prostor. Kako sam u početku istakao, šetalište je sve do šezdesetih godina, bilo popularno mjesto sastajanja Tuzlaka. Međutim, od toga vremena gubi ono staru ulogu i draž sastajališta mladeži. Na tom prostoru, u

vrijeme večernjih šetnji, sklopljena su mnoga poznanstva, prijateljstva, ali i sretni brakovi.

Danas naša mladež ide ovom ulicom, ali se žuri da stigne do svojih sastajališta. Kako sam ja primjetio, susreću se kod objekta "Cipelići", Kazališta, zgrade negdašnjeg Hrvatskog doma, ili na samoj kapiji. Ranije korzo ostaje prazno i nekako pusto.

Vjerujem da se mnogi stariji Tuzlaci isto kao i ja, prolazeći večernjim satim opisanom ulicom, negdanjim starim, dobrim Korzom, sa nostalgijom sjete svoje mladosti.

Zgrada Okružnog suda izgrađena je 1905. godine. Za ovu zgradu, vezana je

Dragan Petrović Pišta

FRA GRGO MARTIĆ I NJEGOVO DOBA

(Zbornik radova znanstvenog skupa, u izdanju Zavičajnog kluba Posušje, Zagreb)

Svaki put kad iz Zagreba krene kakva promotivna skupina u Sarajevo ili Mostar, učini im se zgodno da zastanu u Tuzli i, usput, i za nas naprave književni događaj. Kao i svaki posao koji se radi usput, i ovaj oni rijetko shvaćaju ozbiljno, što najbolje oslikava vrijeme koje nam ostave da se pripremimo, nadamo i uredimo adekvatan prostor te koliko-toliko i mi kreativno u svemu sudjelujemo.

Na promociju knjige Fra GRGO MARTIĆ i njegovo djelo, došli su svi Tuzlaci koji do sebe drže. Jedne, druge i treće svete vjere! Sve fini svijet koji zna tko je i što je fra Grgo, što za nas znači i koliko smo mu dužni.

Rođeni Hercegovac, kroz cijeli svoj život djelovao je u Bosni, radio kao njezin preporoditelj i dobročinitelj.

Iz Zagreba su došli: g. dr. Krunoslav Pranjić, g. dr. Zvonimir Marić, g. dr. fra Marko Karamatić i g. Stipe Kraljević, ispred Zavičajnog kluba Posušje - Zagreb.

Promotivni skup vodio je g. Krešimir Alerić, generalni konzul u Konzulatu Republike Hrvatske u Tuzli. U hotelu Bristol, jedna ukusno uređena dvorana bila je puna i večer je imala ugođaj onih večeriju u kojima se nešto važno događa.

Prvo su učenici Katoličkog školskog centra pročitali izvratke iz recenzija prof. dr. Stjepana Damjanovića i prof. dr. Zvonimira Lerotića, kao i ulomak iz Zapamćenja.

Posebno su dojmivi bili oni redci ZAPAMĆENJA u kojima fra Grgo protestira: "Veleslavna vlado,

Pošto se glasa i čujemo, da Srbija ište Bosnu za se, mi katolici uopće protiv toga ustajemo, budući da Srbija, iza sedamdeset godina svoje uprave u svojoj zemlji nije napredovala, a drugo osobito, što je tako intolerantna prema katoličanstvu, da dosada nije dozvolila izgraditi, nijednu katoličku crkvu, nego i sada u Beogradu tiha se sveta misa služi u jednoj sobi u konzulatu austrijanskom".

Čini se da je pun pogodak bio nastup mladog gimnazijalca ALENA MATOŠEVIĆA koji je govorio dramatičnu pripovijetku "Čaša" Ive Andrića. Obučen kao fra Petar. U rukama je držao "Mostarku" fra Nikole Granića, i uvjerljivo poručivao, uvijek aktualnu fratarsku poruku, o tome kako treba ostati u Bosni.

Budući se glumac tako jako dojmio promotora, da su se svi podigli sa svojih mjesta i požurili mu stisnuti ruku. Sve se zapravo u toj dvorani okrenulo i zastalo pred fratrovom porukom. To je bila jedna prepoznatljiva, očekivana, od svih fratara u svim vremenima slušana priča. BOSNU NIJE LAKO VOLJETI: ONA MALO DAJE A MNOGO TRAŽI: PA, IPAK, ONA JE NAŠA I TREBA JU ČUVATI.

Kao da nam je fra Grgo progovorio sa propovijedaonice! Alen Matošević je darovan grafikom s fra Grginim likom i knjigom s posvetom.

Kada je započeo radni dio promocije u zraku je ostala patina poruke. Kao da je ispred nas prodefilirala kolona ozbiljnih, u braon habite obučanih ljudi, koji nas svojim mirom i svojim pogledom napominju na važnost ovog vremena i našeg stava u ovom vremenu.

Dr. fra Marko Karamatić govorio je o duhovnom liku fra Grga Martića i njegovoj ulozi u životu hrvatskog katoličkog puka u Bosni u vremenu njegovog približavanja Europi. Hitar i lukav, znao je "s pašama piti, a za raj u raditi, prijateljevati s konzulima velikih vlasti, a ne izgubiti povjerenje carevih vezira".

Fra Grgo Martić imao je interes ponajprije za čovjeka, bez obzira je li njegove duhovnosti i kulture.

"Odanost vlastitom narodu iz koga je potekao i vjernost franjevačkoj zajednici u kojoj je živio, samo su još jedan znak dosljednosti na njegovom bogatom životnom putu ispunjenom brojnim i raznolikim događajima," rekao je dr. Karamatić.

Fra Marko je fratar. Profesor na Franjevačkoj teologiji u Sarajevu. To se osjeti po svemu. Ne znam što je to po čemu mi prepoznajemo ove ljude. Ali to "nešto", sigurno postoji.

Dr Krunoslav Pranjić, sveučilišni prof. iz Zagreba, besjedio je o jeziku i stilu fra Grginu. Imenovao je i danas virtualno inspirativne stilske postupke od kojih su posebno zanimljivi metaforizirani frazeologizmi: "u večer glas pukne", "izaći će docnije na srijedu što je bilo" "samo ću jednu stvar spomenuti koju sam svršio na laku ruku"; "na pravdi poginuo", "nije bio na dobru glasu kod svijeta", "fratra su skinuli s nogu".

Prof Pranjić nije fratar, ali je bosanski Hrvat, pa mu je fra Grgin jezik bliz i dobro ga osjeća. Zahvaljujući njemu i mi smo ga osjetili i doživjeli.

Na kraju ove večeri, uz domjenak što ga je upriličio g. konzul Republike Hrvatske,

bilo je vrlo ugodno i prisno. Nije se osjećalo da je promocija usputna. Izgledalo je baš k'o da su nam došli maksuz.

Lijepo smo se, uz knjigu, te večeri družili. Vidi se da smo svoji i da smo zajednica. Ipak smo uočili, kod naših gostiju neskriveno iznenađenje.

Nama se stalno događa da nas otkrivaju. Evo već pet-šest godina, tko god dođe iz Zagreba, sve se nešto čude: otkud vi ovdje? A mi - stalno ovdje, nikud nismo išli. Mi, naši svećenici, naša Gimnazija, Hrvatski dom i Napredak, naše hrvatske udruge. Ako ne vjerujete pitajte fra Grgu Martića. On se među nama vrlo dobro osjećao. Nije uopće bio iznenađen.

U povodu ove promocije iz Zagreba je stigao fax u kojem piše:

"Sada, nakon šest uspješnih predstavljanja fra Grgina zbornika (u Zagrebu, Posušju, Tuzli, Sarajevu, Kreševu i Mostaru), mogu slobodno reći da je tuzlansko bilo najdojmljivije i najbolje organizirano. Osim toga, jedino je u Zagrebu bilo više (i to ne mnogo) slušatelja, a kada se ima na umu omjer mogućih slušatelja, izlazi da je odziv tuzlanskih Hrvata bio neusporedivo bolji.

Kada kažem da je predstavljanje bilo najdojmljivije, mislim u prvom redu na nastup mladog Alena Matoševića, s nezaboravnim krasnoslovljenjem cijele Andrićeve pripovijetke Čaša. To je bilo tako lijepo da mi je fra Marko Karamatić šapnuo da ga je strah nastupiti nakon njega. A i nakon odlaska iz Tuzle mnogo smo se puta u razgovoru vraćali na taj nastup. I glazbene su točke bile sjajne.

S dubokim štovanjem, U ime Odbora za podizanje spomenika fra Grgu Martiću dr. sc. Zvonimir Marić"

M. P.

KONCERT ZBORA KATEDRALE SV. PETAR - BREMEN SARAJEVSKE FILHARMONIJE

U Kongresno-kulturnom centru Tuzla, 12. svibnja 1997. u 20.00 sati izveden je koncert na kojem su Tuzlaci, ljubitelji dobre glazbe mogli slušati djela:

Mozart: Requiem

Weber: Klarinet koncert (jedan stav)

Solist: Emir Nuhanović

Nepoznati barokni kompozitor: Koncert za trubu

Solist: Otto Sauter

Ludvig Van Beethoven: Oda radosti

Tako je pisalo na plakatima po gradu. Oda radosti nije izvedena, ne zna se iz kojeg razloga. Publici nije o tome ništa rečeno. Trebalo je.

Koncert što su ga organizirali općine Tuzla i Lukavac te predstavništvo Brucke der Hofnung, privukao je velik broj slušatelja jer, u Tuzli se 12. svibnja navečer dogodio jedan od najvećih glazbenih događaja u posljednjih 50 godina. Pred ljubiteljima glazbe nastupio je izuzetno kompaktni ansambl i svojom ljepotom, mekoćom i usklađenošću tona pokazao takovu lakoću pjevanja u kojoj su se čuli i najtiši tonovi. Osjećalo se da su to članovi koji odrastaju s pjesmom. Kvaliteta tona pojedinih glasova (alti, tenori, soprani i basi) tako je rafinirana da se na trenutak čuju i doživljavaju kao jedan glas.

Uvježbanost kolorativnog pjevanja je savršena (Kyrie), a jedna fina doza suzdržanosti u načinu izražavanja uočljiva je pogotovo kod solista. Slušati muški alt, rijetkost je koju, uistinu, malo gdje možemo čuti. Filharmonija je pokušala i uspijevala dorasti visokoj razini zbora.

ZBOR KATEDRALE sv. PETAR u Bremenu, postoji od 17. stoljeća. Naime, 1642. godine, Christoph Heinrich Hassellach - okupio je i organizirao različite vokalne grupe radi zbornog prjevanja.

Heinrich Kurth, učitelj pjevanja iz Bremena, radio je na usavršavanju zborne organizacije i zbornog pjevanja, što je dalo izvanredne rezultate. Prvi javni koncert posjetilo je preko 1.500 slušatelja, a 01. listopada 1856. godine, Uprava grada Bremen - preuzela je brigu o ZBORU KATEDRALE SV. PETAR.

Danas je ZBOR KATEDRALE sv. PETAR u Bremenu, jedan od najstarijih zborova u sj. Njemačkoj. 8 - 10 koncerata. ZBOR-a, tokom godine - prati preko 15.000 slušatelja a pozivi za gostovanje stižu, ne samo iz europskih centara, već iz cijelog svijeta.

Podatci o osnivanju Sarajevske filharmonije datiraju, odmah poslije Prvog svjetskog rata. Neposredni muzički prethodnik Sarajevske filharmonije bio je Kvartet filharmonijskog društva, sastavljen od profesora Okružne muzičke škole Sarajevo.

Sarajevska filharmonija, osnovana je na OSNIVAČKOJ SKUPŠTINI srpnja 1923.

njih i iznikne neki iskreni zaljubljenik i poznavatelj glazbe i adekvatnog ponašanja pri njezinom slušanju.

Još se jedna mrlja nadvila nad organizatore.

U malom katalogu, što ga je publika dobila, uneseni su opširni podatci o Zboru sv. Petra iz Bremena u Njemačkoj. Točno je navedeno tko je ravnao Zborom od 1642.

godine do danas, a za Sarajevsku filharmoniju nemamo nikakvih podataka. Piše, istina da je osnovana još 1923. godine, ali se samo spominje jedno ime i to čovjeka koji je diplomirao 1981. godine. Zar, zbilja, nema nijednoga značajnoga imena koje je vrijedno spomena uz Sarajevsku filharmoniju?

Je li g. Emir Nuhanović, uz dužno poštovanje, zaista jedini zavrijedio spomen. Ili se možda organizatorima ne sviđaju nečija imena?

Ružna su vremena i neprijatne asocijacije se u ovim vremenima javljaju i onima koji nikada ne bi u normalnim uvjetima tako nešto ni zapazili ni pomislili. Ali, predugo smo prešućivani da bi nam danas bilo svejedno kada se govori tko je, šta, kada i gdje utemeljio. Ne radi se, dakle o sitničavosti.

Isto tako, na katalogu nije otisnut ni program koncerta. Možda sadžaj nije odgovarao organizatorima? Jer, vjerojatno, dio publike nije znao što je slušao, što znači, primjerice: Agnus Dei, Hosana in excelsis Deo, Benediktus qui venit in Nomine Domini i sl.

Da sumnja ima opravdanje pokazuje slučaj prevoditelja. Naime, kada je gospoda koja je pozdravljala publiku spomenula poginule, izrekla je poznati zaziv koji bi, barem iz kurtoazije i naši javni dje-

latnici trebali naučiti. Makar na latinskom, ako ne žele izgovoriti na hrvatskom ili bosanskom! To su, dakle, one famozne riječi:

Pokoj vječni daruj im Gospodine!

Svjetlost vječna neka im svijetli!

Počivali u Miru!

Bilo je otužno slušati nevještog prevoditelja, ali sva sreća ni njemačka gospoda ni većina publike nije primjetila gaf. Netko može reći sve to nije važno na ovakvim večerima, ovdje je važna glazba. zbilja, nije važno kad ne bismo imali iskustvo koje imamo. Ovdje i sada i na to treba paziti.

Marica Petrović

LIKOVNI ANALE '96.

Udruga likovnih umjetnika Hrvatskog kulturnog društva Napredak ove je godine po treći put predočila javnosti godišnji rezultat svojeg stvaralaštva.

Udruga je svoju treću izložbu postavila u galerijskom prostoru Samostana sv. Ante, na Bistriku, u Sarajevu, a onda su se Napretkovi umjetnici, zaputili diljem Bosne.

U galeriji Kristijan Kreković, u oratoriju Franjevačkog samostana u Tuzli izložba je otvorena 25. ožujka 1997. godine.

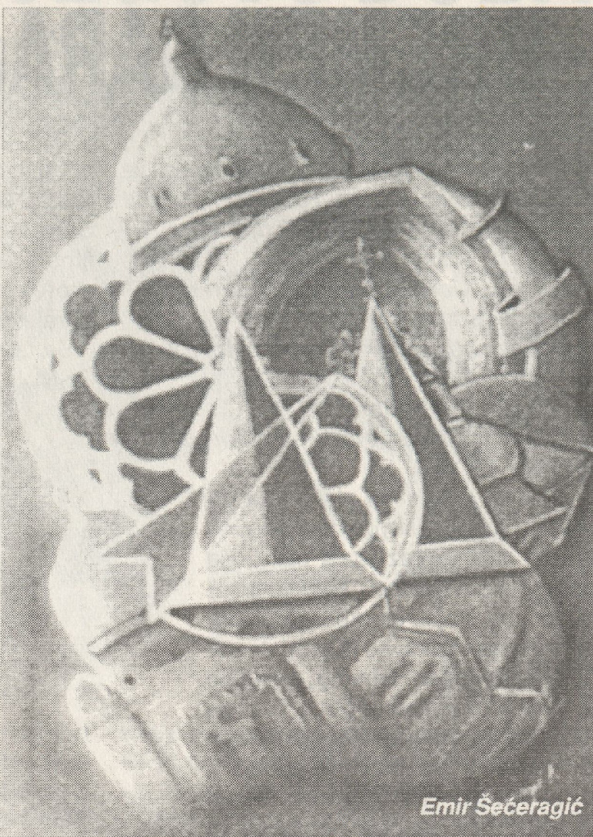
Ivu Rajića, Ljubu Laha, Miroslava Bilaća, Mladena Kolobarića, Nadu Pivac, Nenada Radanovića, Petra Travara, fra Pericu Vidovića i dr., gvardijan tuzlanski, fra Petar Matanović rekao je:

Hrvatsko kulturno društvo Napredak uvijek je svestrano njegovalo sve ljudske vrline koje dušu zaokupljaju u njenom Božjem određenju. To je u stvari

njegovanje one opće odlike svakog čovjeka, koja je čisti dokaz da su ljudi između sebe, i pored svih podjela i različitosti, ipak djeca istog Duhovnog izvora za koji mi kažemo da je Bog stvoritelj, i to po Njegovoj slici i prilici.

Sve ljudske udruge i zajednica imaju za osobiti cilj stvaranje takvog ozračja da bi pojedinac ili veća skupina ljudi olakšala i uljepšala svoj život. Da bi nam to uspjelo Bog nam je poslao razne vrste poslanika, koji su nadareni tu Božansku istinu prenositi čovjeku na svojstven način. Među mnoštvom različitih svećenika i proroka, to su i umjetnici svih profila koji su na poseban način

oduhovljeni, da bi nam mogli svjedočiti o Božjem bogatstvu koje je namijenjeno za svakog čovjeka. Svi smo mi obdareni različitim talentima i moramo ih iskoristiti

Emir Šećeragić

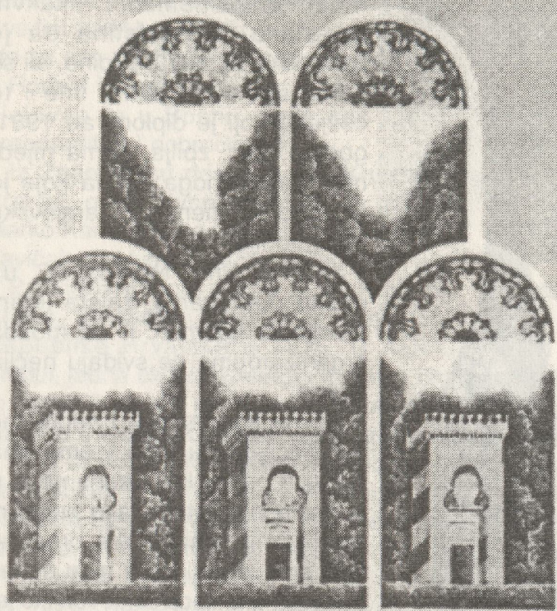
kako bismo osjetili svjetlo Božjeg kraljevstva i njegovu toplinu. Otvarajući se tako Božjem duhu i po njegovoj inspiraciji širimo horizonte božjeg kraljevstva ovdje na zemlji. Zato svi umjetnici trebaju biti svojevrzni poslanici Duha, svećenici koji su kadri mijenjati svijet. Ako to nisu, onda će poslužiti silama pakla i produžiti agoniju sotone koja će ipak biti pobjedena.

Upravo to nas je motiviralo da priredimo ovu izložbu, što je već viđena u Sarajevu, a organizirali su je umjetnici koji se prepoznaju po svojevrstnoj osobitosti. Kako se vidi iz njihovog curriculum vitae, oni su različitog izobrazbenog profila, različitih vjera i zanimanja. Svi oni govore istim jezikom umjetnosti, koja je uz svu različitost formi izražavanja i stvaralačkih dometa, svojevrstna simfonija što nam svjedoči kako ljudi mogu, samo u jedinstvu razlika biti božji ljudi i uopće ljudi, u najširem značenju te riječi.

O slikama ne bih govorio. One će vam govoriti same o sebi, o stvaraocu i njegovoj umjetničkoj ruci i oku, ali i o Božjem svjetlu, koje zrači iz ovih djela, obasjava i grije njegova stvorenja, kako bismo lakše svratili svoj pogled na Njega samoga kao izvor i uvir svega "vidljivoga i nevidljivoga".

Međutim, to ne bi bilo dovoljno, ako ne bismo u njihovom govoru i poruci prepoznali sebe i drugog čovjeka kao rođenog brata i sestru u istom Bogu i njegovom bogatstvu što nam ga je svima dao. Tim se bogatstvom moramo služiti ujedinjenih različitosti i sposobnosti, ali uvijek kao braća i sestre.

Dragan Keser Bosnić

Otvarajući izložbu i predstavljajući Tuzli Anta Martinčevića, Dragana Kesera-Bosnića, Dragutina Ressnera, Emira Šećeragića, Ilonku Jasak, Ivana Mijatovića,

Ljubo Lah

LICA BOSNE

IZLOŽBA FOTOGRAFIJE AUTORICE ERIKE GROTH-SCHMACHTENBERGER IZ 1935. I 1938. GODINE

Na Uskrni ponedjeljak, 31. ožujka 1997. godine održane su zajedničke svečane skupštine Društva Hrvatski dom i Hrvatskog kulturnog društva "Napredak" u Tuzli. Poslije svečane skupštine obaju društava, u Galeriji Hrvatskog doma otvorena je izložba fotografija "Lica Bosne", gospođe Erike Groth-Schmachtenberger iz 1935. i 1938. godine.

Fotografije ove izložbe dio su ostavštine Erike Groth-Schmachtenberger koja se čuva na Institutu za njemačku i komparativnu etnologiju Sveučilišta u Munchenu.

Izložba "Lica Bosne" koncipirana je kao putujuća. O njoj je pisao Srećko M. Džaja. Povijesničar, doktor znanosti, Džaja je vrstan poznavatelj Bosne i tom prilikom piše:

Koja je glavna značajka Bosne? Najkraći i vjerojatno najtočniji odgovor glasi: Kontrasti! Kontrasti u različitim oblicima prisutni su na svakom koraku u ovoj zemlji; ugrađeni su u bosansko-hercegovački krajolik, ucrtani u naselja i lica njihovih stanovnika. Ovdje stoje jedne pored drugih crkve, džamije i kuće s različitim konfesionalnim obilježjima. Na bosanskim ulicama srest ćemo tako različita lica, kakva je negdje drugdje na tako razmjerno malenom prostoru gotovo nemoguće vidjeti.

Sve su to posljedice kontrastne strukture bosanske prirode i bosanske povijesti.

Posebno je kontrastima ispunjena bosanska povijest. Ovu su zemlju često doticali, kroz nju prolazili i u nju se nastanjivali različiti osvajači i namjernici. Za sobom su ostavljali dublje ili pliće tragove svojih kultura i civilizacija. Oni najstariji tragovi Ilira, Rimljana, Slavena, Avara i drugih plemena u doba seobe naroda gotovo su

izbrisani; prepoznatljivi su i samo donekle čitljivi očima arheologa.

Tamo od 12. st. čitljivost se povećava, jer od toga vremena raspoložemo pisanim izvorima, koji istina nisu brojni, ali ipak govore razgovjetnijim jezikom negoli škrto ispisano ili šutljivo kamenje prethodnih vremena. Iz tih izvora saznajemo, da je srednjovjekovna Bosna bila multikulturalna.

U njoj su živjeli uz srednjovjekovne Bošnjane dubrovački trgovci i doseljenici saski (tj. njemački) rudari. U uporabi je bio ne samo tadašnji bosanski jezik, nego i latinski i talijanski, te njemački u saskim naseljima, čiji su se jezični tragovi sačuvali do u 20. st. u nazivima iz područja rudarstva. Uz utvrde, plemićke dvorce i glasovite stečke, u srednjovjekovnoj Bosni građene su katoličke crkve i franjevački samostani (ukupno oko 40).

Osmansko osvojenje Bosne u drugoj polovici 15. st. i 400-godišnja osmanska vladavina potisnuli su i preorali bosansko srednjovjekovlje a njegove kontraste nadomjestili novim, većim i jačim, u kojima su došli u neposrednu prostoru

blizinu bosansko-hrvatsko katoličanstvo, srpsko pravoslavlje i islam. Osmansko-islamska urbanizacija Bosne, provedena poglavito u 16. st., potisnula je srednjovjekovnu kršćansku urbanizaciju na rub bosanskih naselja. Usporedno s tim urbanističkim tekle su i intenzivne demografske promjene - islamizacija znatnog dijela pučanstva te iseljavanje katolika i useljavanje srpsko-pravoslavnih stočara - sve u sjeni brojnih ratova, koje je Osmansko carstvo vodilo sa svojim kršćanskim susjedima.

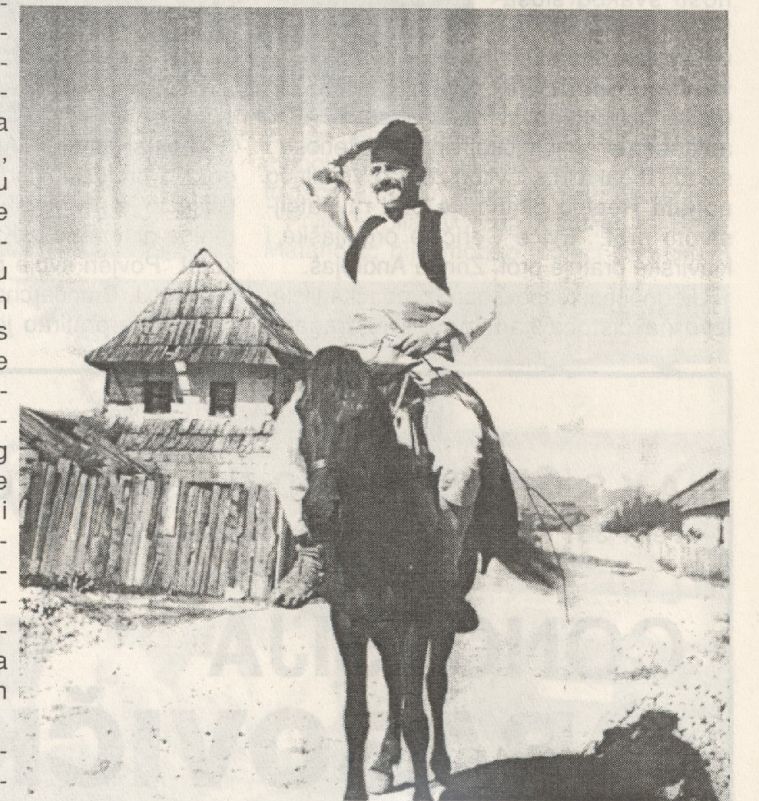
U tijeku višestoljetne osmanske vladavine u Bosni su se razvila tri različita društva - danas poznata pod imenima Bošnjaci (Muslimani), Hrvati

i Srbi, a u prošlosti nazivani drukčijim imenima - u skladu s duhom prošlih vremena, ondašnje vjerske diskriminacije i tolerancije i ondašnjih ideoloških i političkih mjerila i zabrana.

Suživot prirodnih i kulturnih bosanskih kontrasta očaravao je ljude, koje je put u mirna vremena nanio u ovu zemlju. Moderno doba koje je nastupilo austro-ugarskom okupacijom 1878. pokušalo je unijeti više ravnopravnosti u suživot bosanskih konfesija - nacija, ali, kako to političke krize našega stoljeća pokazuju, posebno apokaliptičko ratovanje između 1992-1995., bosanski multikulturalni prostor ostao je u sebi labilan i neoporan na izazove vremena. Krize su izbacivale na površinu one tamne elemente, koji umjesto prihvaćanja estetske i političke komplementarnosti kao oblika kulturnog bogatstva traže nacionalnu, vjersku i ideološku "čistoću" i na koncu vode u međusobno razaranja i uništavanje.

Budućnost? Neće moći biti "čista" ni "definitivna", kako nas se danas uvjerava. Jer: "I u ruševinama cigle će ostati dio kuće..." (Vitimir Lukić)

Ova opsegom mala izložba melankolični je pogled u jedan isječak bosanske prošlosti i istodobno bolno pitanje arhitektima političke sadašnjosti, da li su svjesni što čine, kada podižu kineske zidove među stanovnicima "zemljice" Bosne. Kakvu etiku, estetiku i političku kulturu time unose

u ovu zemlju, čija se povijest uporno opirala monokulturama?

GLAZBA HENDLA I HAJDNA PODARILA OKREPU I MIR

Rekoše:

*"Vi ste uvijek bili roblje,
A pov'jest vaša nalik je na groblje
Na kome niti pravog krsta nema:
Ponegdje ploča, bez imena, n'jema;
I korov svuda! Uza sve su pute
Otaca vaših kosti razasute"*

**Uskrсни koncert "Mješovitog
zboru Crkve sv. Petra i Pavla
te mješovitog noneta realne
gimnazije KŠC "Sv. Franjo"
iz Tuzle.**

vokala, intervalskih odnosa i stabilne visine tonova što je prisutna publika nagradila zaslužnim aplauzima. Neusmisljivo, ovakav oblik glazbenog izraza kojim je krenuo pomenuti nonet donijet će im još puno radosti i zadovoljstva u zajedničkom radu.

Zatim je ovaj koncert ušao u završni dio, obogaćen prekrasnom glazbom Hendla i Hajdna za koje riječi nisu dovoljne da izraze dojam koji je ta glazba ostavila na zadivljeno slušateljstvo. ALELUJA i TE DEUM bez sumnje su vrhunska djela ovih kompozitora sa izrazitim dramatskim crtama i neobično velikim zahtjevima koje traže od zboru. Njihovo je izvođenje, jedno za drugim, nesumljivo iziskivalo i dodatni napor. Ali to se nije moglo uočiti. Dapače, upjevanost i ujednačenost zboru više je nego imponirala. Dirigentska ruka prof. Evice Cerić vajala je oblik, boju i dinamiku polifonije u toj mjeri i sa takvom lakoćom da publika nije ni osjetila kako je sve to trajalo više od 15. minuta.

I na kraju, citirat ćemo riječi Jozefa Hajdna koje su toliko sukladne trenutku ovog umjetničkog ugođaja: "Na svijetu ima tako malo veselih i zadovoljnih ljudi, posvuda su brige i nevolje...

možda će moja glazba katkada postati izvorom sa koga će oni crpiti mir i okrepu". Eto, i mi smo hvala Bogu imali priliku da na tom izvoru nađemo okrepu naše duše. Hvala im na tome.

B. Štumpf

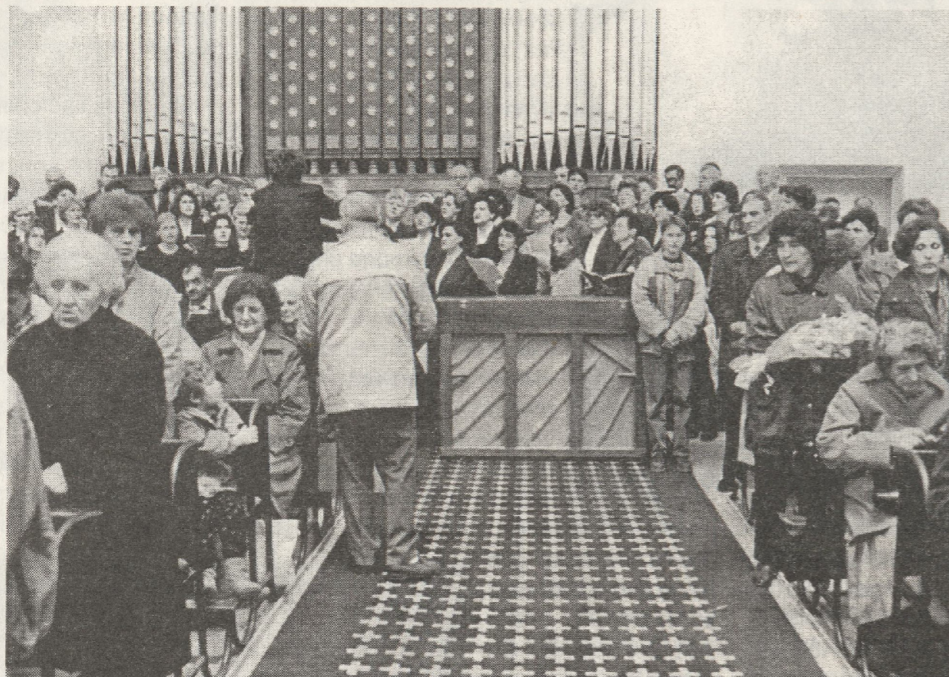
Ovo je dio Nazorovih stihova kojima je fra Petar Matanović, gvardijan Franjevačkog samostana u Tuzli pozdravio brojnu publiku 6. travnja na Uskršnjem koncertu duhovnih skladbi u izvođenju MJEŠOVITOG ZBORU Crkve sv. Petra i Pavla, te vokalnog noneta Realne gimnazije. Pomenuti stihovi, uvodna riječ fra Petra Matanovića te cjelokupni program nijeli su u prostore Crkve posebno ozračje duha, vedrine i optimizma. Koncert je u cjelosti protekao u znaku molitve za mir kroz pjesmu, a u povodu Uskrsa i Papinog pohoda našoj zemlji.

I zbilja, svih sedam izvedenih točaka programa bile su istinski poniranje u ljudsku dušu, upoznavanje i produblivanje duhovnih glazbenih osebnosti svakog slušatelja ponaosob. Sa veliko pozornošću, i vidnim oduševljenjem, frenetično se aplaudiralo umjetničkoj uravnoteženosti i skladu točaka Mješovitog zboru i Vokalnog noneta Realne gimnazije pod ravnateljstvom prof. Evice Cerić te orguljaške i klavirske pratnje prof. Zrinke Andrejaš.

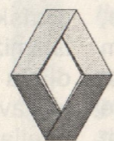
Ujednačeni glasovi oba izvodačka tijela, izvorna čistoća kantilene i razdragana

svježina, plijenili su neposrednošću i visokom umjetničkom razinom izvedbe, tako da se slobodno može reći da je ovaj koncert bio sasvim nešto novo, kako po sadržaju tako i po izrazu. Mješoviti zbor, poslije četiri godine rada i vokalne homogenizacije, zvučao je veoma sigurno, ujednačeno i fleksibilno, pa su prve tri točke koncerta uz pjesme "Na nebu zora rudi",

"Krist uskrсну" i "Aleluja" izvedene na gotovo profesionalnoj razini. Poslije toga, uslijedio je prvi javni nastup noneta Opće realne gimnazije iz KŠC a capella. Bahov koral "Povjeri svoje pute" i skladbu "Lob preiset" J. Brunderchafta, Vokalni mješoviti nonet interpretirao je u čistom sazvučju

A.K.S. GRABOVIČKIĆ D.J.L. SA P.O. TUZLA
Tel. + 387 75 31 425, 821 186; Fax 821 186

RENAULT

Herberts
STANDOX
AUTOLACK

CONCESIJA
GRABOVIČKIĆ

SALON VOZILA:
231-683
MALOPRODAJA
DIJELOVA:
233-420

Mješoviti crkveni zbor iz Tuzle u Zagrebu

**Sмотра crkvenih zborova grada
Zagreba
Koncert u crkvi sv. Katarine**

Mješoviti crkveni zbor iz Tuzle na smotri Crkvenih zborova grada Zagreba, može nekomu djelovati neobično i kao dezinformacija. Međutim, dobro ste pročitali, tuzlanski zbor bio je gost ove lijepe smotre i ostavio sasvim očekivani dojam dostojnog pjevačkog ansambla kojemu je mjesto baš u Zagrebu.

Druga polovina svibnja ljeta 1997. tuzlanski Katolici se prvi put pokazuju gradu Zagrebu svojim repertoarom crkvenih i klasičnih duhovnih pjesama. Prije dvije godine HKD Napredak otvorio je ovaj put kojim će Tuzlaci u vremenu koje je pred nama sve sigurnije i kvalitetnije nastavljati.

Predstavljanje Zboru naše župe bilo je dostojanstveno i na razini koje se ne bi postidjeli ni zborovi što rade u puno boljim

uvjetima, mirnim vremenima i sretnijim prostorima. Sedamdesetak tuzlanskih glasova pjevalo je skladbe W.A. Mozarta, C. Dušeka, K. Kolba, F. Dugana, M. Leščana, L.V. Bethowena, G.F. Handela i J. Hajdna.

U subotu navečer 18. svibnja našli su se u crkvi sv. Katarine Tuzlaci - Zagrepčani što su se iz raznih razloga iselili iz Tuzle. Osjećalo se da oni svojim duhom još nisu sasvim otišli, makar da su neki tamo i preko 40 godina. Neki od njih su pjevali i u ovom zboru. Jedna od bivših pjevačica sa sjetom je pristrasno konstatirala da je zbor bolje pjevao 1993. godine kada je i ona u njemu sudjelovala. To je bila dirljiva opaska koja je više nego potresno svjedočanstvo da bi mnogi od bivših pjevača rado zapjevali s tuzlacima i tako "uljepšali naše pjevanje".

Prilika je bila takva da gvardijan fra Petar Matanović nije mogao izbjeći patetiku u

svom obraćanju. Već naviknuti da se ovakve manifestacije popraćuju sličnom besjedom, ova je večer uokvirena toplinom drage poruke koja nas je u ovim teškim vremenima usmjeravala i upućivala, kadgod smo je trebali. Bili smo i ostali svoji. Ako je netko nekada i imao na nekoga kakvu primjedbu, zažalio na ravnateljicu zboru što ga je "izbacila" zbog "falš" pjevanja, na sestru Klementinu, movensa ovoga zboru, što se nije nasmijala kad mu je dala paket, ili gvardijana što ponekad nema dovoljno vremena da nas sve sasluša, baš kad je taj netko imao samo svoj problem, večeras je sve zaboravljeno. Srdačni stisci ruku, osmijeh na licu i poruka - čuvajte ovaj zbor, najbolja je diploma što smo ju u srcima i duši donijeli iz Zagreba.

I na kraju želimo prenijeti i zahvalu našeg zboru svima koji su pomogli da bi smo mogli ostvariti ovo putovanje.

NAŠI TAMBURAŠI OSVOJILI SREBRENU TAMBURU PAJE KOLARIĆA

Dvadeseti-jubilarni Festival tamburaške glazbe u Osijeku je bio prava prilika za provjeru onoga što se već godinama uči i radi u našem HKD "Napredak" kad je u pitanju tamburaška vještina. Naši su tamburaši imali priliku da se odmjere sa desetak tamburaških sastava iz iste kategorije, kao i sa onima koji su na najvišoj razini te umješnosti. I u vrlo jakoj konkurenciji osvojili u svojoj kategoriji (juniori) srebrnu tamburu Paje Kolarića. Nadamo se da će ovo stvarno biti veliki poticaj za naše mladiće i djevojke da nastave sa još većim žarom nastave raditi. Već sada treba misliti na slijedeći osječki festival. I ne samo na njega. Čini se da bi ovo trebao biti poticaj i voditeljima Hrvatskog kulturnog društva Napredak da porade na tome kako bi se u ovu lijepu djelatnost uključio što veći broj naše mladeži, ne samo iz grada, nego i iz naših sela. Tambura je u Slavoniju prešla iz Bosne, tamo se susrela sa određenim evropskim glazbalima, oplemenila se, pa bi bio red ne samo iz Evrope uzvratiti neka tehnološka i materijalna dobra, nego nadalje graditi mostove između svih njenih duhovnih okruženja i ostvarenja.

Tambura je dugogodišnji pratilac Hrvata. Koliko su je sami donijeli iz svoje prapostojbine, a koliko su je preko Turaka ponovno susreli, nije ni važno. Tambura je kao žičani instrument blago starih civilizacija. U njoj su Hrvati prepoznali sebe. Prepravili su je i uskladili sa evropskim civilizacijskim i kulturnim dostignućima. Na njoj se sviraju klasična djela Bethowena, Bacha i dr. kao i bosansko-slavonsko kolo i napjevi sa bosansko-slavonskih posijela, kao i cijele naše Domovine.

I mi Hrvati Tuzle možemo s ponosom istaknuti da u tome imamo udjela. Već četiri godine HDK Napretku djeluje tamburaški orkestar na čelu sa gosp. Vinkom Dobrnič. Ti mladići su stvarno mnogo postigli u vještini sviranja. To su potvrdili i na ovogodišnjem jubilarom Dvadesetom festivalu tamburaške glazbe. Konkurencija je bila jaka. Smjenjivali su se grupe juniora i seniora, po trgovima i salama.

Naši juniori su bili pravo iznenađenje. Mnogi su se pitali, zar u Tuzli ima Hrvata i da se ovako kod njih njeguje prava šokačka glazba?

Članovi orkestra:

Vedran Čičak, Lela Mišković, Tomislav Stjepić, Mladen Sumić, Goran Smajlović, Sunčica Hodžić, Nikola Čiča, Goran Peñčević, Krešo Sumić, Igor Šarkanović, Željko Dugonjić, Saša Perkunić i Adolf Franček

Ravnatelj:

Vinko Dobrnić

Sigurno da to pitanje, posebno u ovom dijelu Lijepe naše malo i vrijeđa. Kako to da u Tuzli nema Hrvata - šokaca? Nažalost, slavonski Šokci su zaboravili da im je upravo bivša Velika župa Soli djedovina ili pradjedovina. Trebaju se sjetiti samo seljenja svojih pradjedova iz ovog dijela Bosne poslije prodora Turaka na ove prostore.

O tome ovdje svjedoče mnoštvo ruševina njihovih ognjišta i svetišta. A tko je to gradió crkve u Srebrenici, Zvorniku, Teočaku, Bijeljini, Gornja Solima (Gornja Tuzla), Donjim Solima (D. Tuzla), utvrdi u Gornjem Srebreniku, Gračanici, Crkvu sv. Marije u Stjepan polju kod Doboja?

Po kome današnje veliko selo Soljani u Slavoniji nosi ime, ako ne po Hrvatima iz D. Soli i G. Soli (G. Tuzle i D. Tuzle).

Sviralo se na trgovima i u dvoranama. Sve je bilo zamišljeno tako da u cijelom gradu tih dana zazvoni tambura, da pocikne i propjeva Šokadija...

U tom dijelu bismo mogli izreći i nekoliko primjedbi za organizaciju. Čini se da nisu izabrali prava mjesta gdje se sakuplja najviše ljudi. Uz glavni osječki Trg i glavni trg u Tvrdi, trebalo je izabrati u večernjim satima šetalište uz Dravu i to cijelom njegovom dužinom. Bio bi to pravi ugođaj i harmonija, vode, mira, žamora mladosti, svirke i pjesme.

Tako bi protekli još smislenije pretopli dani i večeri tih nezaboravnih događaja u Osijeku.

Ipak sve je promašaje popravljala vesela mladost iz svih krajeva Lijepe naše: od stalnog Nine, do Slavanskog Broda, Vinkovaca i Tuzle.

Nek zasnira tambura...

Nek gori lampe na sred Vinkovaca...

Nek bude slatkih poljubaca...

Nek se vječno veseli Šokadija...

Našim juniorima čestitamo na osvojenoj Srebrenoj tamburi slavnog Paje Kolarića.

IZVEDENI PROGRAM

O. Kamilo Kolb	Svečana uvertira - u spomen osnutka Hrvatskog tamburaško saveza u Osijeku, 1937. g
Božo Potočnik	Borovi i jele - praižvedba
Hugo Borenić	Ciganska rapsodija - opus 42
Juleije Njikoš	Opet će zvoniti zvona

Stihovi: Terezija Bognar
Izvođe: Vokalni ansambl i T.O.

HKUD "LADO" u Tuzli

U prigodi dana državnosti Republike Hrvatske, 25. svibnja 1997. godine Tuzlu je posjetio eminentni hrvatski ansambl Lado iz Zagreba. U dvorani Kongresnog kulturnog centra u Kreki ovoga subotnjeg predvečerja okupili su se Hrvati iz grada i okolnih sela, a doputovali su gosti iz Zovika i Boča - općina Brčko-Ravne. Članovi četiriju hrvatskih folklornih društava s ovih područja Bosne, obučeni u svoje narodne nošnje, igrali su pred Konkresnim centrom i pjevali naše napjeve.

Ansambl Lado nema na svom repertoaru pjesama i igara iz ovog dijela hrvatske postojbine. Naši su se igrači i pjevači dobro potrudili, kao na audiciji, i uspjeli pokazati dio onoga što mi baštinimo kao hrvatsku folklornu tradiciju.

Lado je započeo sa igrama iz Bosanske posavine (Brod i Šamac), a onda je u jednoj

izuzetnoj večeri pred nama prodefiliralo cjelovita folklorna Hrvatska:

**"Dunaj, Dunaj, Dunave,
Dunaj, vodo ladna..."**

**"Nije mene moja mila
draga ostavila..."**

Odjekivalo je iz profesionalnih grla Ladarica i Ladaša, a čitava dvorana nesvjesno je cupkala u jednom ritmu.

Tko je tu koga prepoznavao i tko je komu bio bliz, lebdjelo je u zraku? U vrijeme jedne stražne skupina žena iz župe Šikare inspirirano je zapjevala svoju pjesmu. Gospodin ravnatelj u ansamblu Lado priznao je da su upravo iza scene bili u mucu odrediti intonaciju jednog ličkog napjeva. Kada se iz publike začuo spontani ton bosanske hrvatske pjesme, ovi iza scene doživjeli su to kao pomoć. To možda djeluje neuvjerljivo ali kada su se na pozornici

pojavile raspjevane Ladarice, njihova je pjesma odjeknula kao odgovor na pjesmu iz publike. To se samo moglo doživjeti u subotu u večer, u dvorani Kongresnog kulturnog centra u Kreki.

Susret je potrajao dugo u noć. Pred dvije godine tuzlanski gvardijan darovao je Ladu šargije kojima su te večeri Ladaši šargijali. Bila je ovo prigoda da Zagrepčani uzvrate dar pa smo dobili dvije CD kasete i Veliki kantual crkvenih nota i napjeva. Ljudi koji se vole daju darove jedni drugima u znak potrebe te ljubavi i za sjećanje. Mi smo tako doživjeli naš susret sa Ladom.

Organizator te večeri je bio Hrvatski konzulat u Tuzli i Matica hrvatskih iseljenika. Uz prigodan domjenak, dobru pjesmu i temperamentnu igru, svi su se osjećali svečano u proslavljenju dana državnosti Republike Hrvatske.

VRATIMO U KUĆU ŽELJEZOM OPLEMENJENI NAMJEŠTAJ

Potkraj pedesetih i početkom šezdesetih godina namještaj od kovanoga željeza gotovo je preko noći promijenio naše poimanje lijepog i skladnog unutarnjeg uređenja. Stari, drveni, debelo tapecirani naslonjači trajno su istjerani iz stanova, zajedno sa stolićima, stolnim i stajaćim svjetiljkama, svjećenjacima i inim sitnicama. Njihovo su mjesto zauzeli neveliki, jajoliki naslonjači s nogama i kosturom od željeznih cijevi, željezni stolići sa staklenom pločom čije je oštre kutove valjalo obilaziti u velikom luku, željezne vitice ukrasne stajalice, viseće i stolne svjetiljke. Crno, teško kovano željezo bilo je IN jer se, u usporedbi s prijašnjim namještajem, činilo lagano, prozračno i potpuno drukčije.

Nije prošlo dugo, i kovano je željezo nadvladao neki drugi hit. Još se u mnogim potkrovljima mogu naći kosturi naslonjača, svjetiljki ili na ljestvice nalik držači za police, zaboravljeni ondje već dvadesetak godina. Željezo je izgubilo bitku s mnogo laganijim materijalima: niklom, plastikom, ivericom, drvom.

Svako toliko svjedoci smo oživljavanja starijih modnih stilova, kako u odijevanju i šminkanju, tako i u unutarnjem uređenju stanova. I nečega što je odlika posljednjeg desetljeća - suživota različitih stilova. Dobar se ukus ne ogleda u slijepom robovanju jednom stilu, već u vještom i promišljenom komponiranju elemenata različitih stilova, da se dobije maštovita, sukladna i nova cjelina. U takvom ozračju treba promatrati povratak željeza. Danas se oble željezne šipke obrađuju i oblikuju drukčije no prije trideset godina, prozračnije su i lakše, obojene su sivo a ne crno i, što je najvažnije, nitko ne pomišlja da cijelu sobu okuje željezom. U prostoru je

dovoljan samo jedan željezni detalj da se postigne željeni estetski i funkcionalni cilj.

Dizajneri se prema željeznim šipkama odnose kao da su konac i oblikuju od njih najmaštovitije oblike i pletere. Shvaćeno tako, željezo, glatko, sjajno i veoma čvrsto, postaje stolić, stolac, svjetiljka, košarica ili naslonjač. Tako na chaise-longueu s potpisom Aleph Driade nema nijednog nemetalnog djelića: metalne su šipke nosača, metalne su opruge što drže naslonjač, metalni je sitni pletar naslonjača. Isto je s klupom nalik na one iz francuskih parkova, sa stolićima od željeza

isprepletenog u obliku spirale, košaricama za kuhinju u koje se mogu spremati jaja, voće ili povrće. Povratak željeznoga namještaja ne nagovještava olovna vremena; to je znak svijesti da željezni detalj itekako može oplemeniti prostor u kojem živimo.

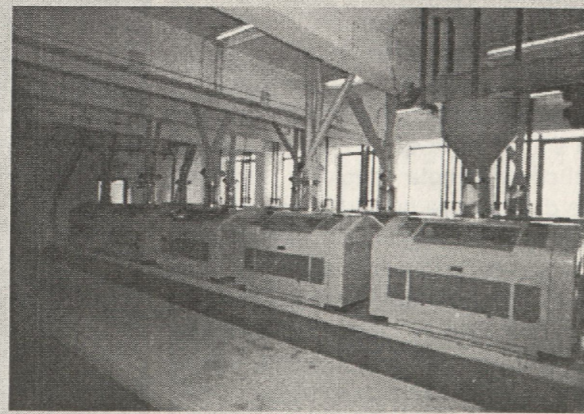

"SVIJET"

mlin ljubače d.d.

"Husinski rudar"

G. ANTON - TONČA MATANOVIĆ

Na Uskrs 1997. godine otišao je od nas g. Tonča Matanović, naš Tonča. "Raj nam svima otvori, vrata pakla obori..."

Ori se rajskim vrtovima jedan dragi, poznati glas. Čovjek na svom mjestu, gospodin u punom značenju te riječi.

Ovdje u Tuzli, začuđeni i iznenađeni njegovim iznenađnim ulaskom u vječnost, prebiremo po sjećanjima od prvih zajedničkih nastupa o Uskrsu 1993., do posljednjih priprema za "Te Deum", a negdje u vrljetima Velebita tuguje vila, našeg' roda dika, jer onaj koji je najljepše kazivao tonovima koliko njezina slava "jeste nama sveta", pridružio se slavnom zboru serafina. On koji je pjevao o slavi Domovine i slavi Božijoj sada je član Kraljevskog zbora.

Puni vjere da će mu Gospodin darovati vječni pokoj i da će mu svijetliti vječna svjetlost, Mješoviti zbor crkve sv. apostola Petra i Pavla, Tončini prijatelji, pjevajući mole za njegovu plemenitu dušu.

Gospođa Matanović poslala nam je pismo zahvale i potpore:

Poštovana obitelji Svete kuće!

Poštovani članovi Zbora!

Kada netko nekome svojim humanim djelom i riječju uspije ublažiti bol za izgubljenom dragom osobom, kao što ste to vi učinili, vjerujte nije baš lako naći one riječi koje mogu izraziti osjećanje duboke i iskrene zahvalnosti.

Pokojni Tonča bio je vaš član. Tome sam se od prvoga dana radovala iz više razloga - neću ih nabrajati. Sa zadovoljstvom je odlazio k vama, sa zadovoljstvom sam ga ispraćala k vama. U

vašem okruženju bio je i živio u svom svijetu koji je toliko volio. Tko se tome ne bi radovao?! A onda je neočekivano izašao iz njega. Samo je on znao zašto. Mi možemo naslućivati. Sada, kada ga nema više među nama, shvatila sam da je zbog toga, patio više nego smo mogli pretpostaviti. Nije li njegova smrt baš na Uskrs dovoljno indikativna?

Tonča nije više među vama. Ni sa nama. Ali i jest - na drugi način.

Cijenjeni Zbore! Koliko god danas i sutra budete imali članova, želim da znate - uvijek ćete imati dva više - nas. Bit ćemo uvijek u mislima i željama sa vama. Radovali ćemo se svakom vašem uspjehu kao što bi se i Tonča radovao. I još nešto. U ime svega što osjećamo, shvaćamo i preživljavamo, molimo vas da nas uključite u svaku eventualnu akciju solidarnosti. Rado ćemo se odazvati u granicama svojih skromnih mogućnosti. Ako nam to omogućite bit ćemo vam zahvalni. Znat ćemo da ste nas prihvatili i da nas niste zaboravili. Mi vas nećemo nikada. Učinili ste za nas mnogo. I još više. Vi ste doprinijeli da ispraćaj našeg i vašeg Tonče bude tako dostojanstven. Hvala! Hvala na riječima utjehe! Hvala na svemu!

Neka svakog od vas osobno prate zdravlje i sreća, a uspjeh i zadovoljstvo u plemenitom radu koji zajedno obavljate. Najiskrenije vam to žele Tončina supruga Jovanka i sin Davor kao i obitelji koje također od prvog dana znaju za vas, bile su uz vas i ostat će to i dalje: Kostić, Putnik i Pranjčić.

11. travnja 1997. godine navršile su se dvije godine od smrti naše drage majke i bake

JANJE (rod. MAZIĆ) PEJIĆ

Prošle su dvije tužne godine od kada nisi više s nama, ali mi smo ponosni što smo te imali tako plemenitu i dragu.

Uvijek ćeš biti u našim srcima i nikad te nećemo zaboraviti.

Tvoje kćerke: Anka - Ana, Ruža, Milica, unučad: Zlatko, Valentina, Bobana i Monika.

23. lipnja 1997. godine navršio se tri godine otkako braneći BiH izgubi svoj mladi život

IVICA (MIJO) DUGONJIĆ

Dragi sine, neshvatljiva je bolna istina da te više nema u našem domu.

Otišao si i odnio dio nas sa sobom ali tvoj plemeniti lik ostat će vječno urezan u našim srcima.

Voljeni brate, vrijeme prolazi, ne donosi zaborav već gorku istinu preranog rastanka s tobom.

Zauvijek ožalošćeni: otac Mijo, majka Draginja, sestre Amalija i Ankica, zetovi Ahmedin i Srđan, sestrići Ranko i Luka, sestričine Renata i Katarina.

23. lipnja 1997. godine navršio se tri godine otkako braneći BiH izgubi svoj mladi život

IVICA (MIJO) DUGONJIĆ

Dragi moj Ivce!

Bio si najnježniji muž, najbolji otac, najhrabriji borovnik i zato ne postoje riječi utjehe za ovaj najveći bol koji me je zatekao.

Dani koji prolaze i dolaze za mene nemaju nikakvog smisla bez tebe, jedino što me održava i daje mi snagu jeste ovaj pupoljak, naša mala djevojčica kako si je zvao i koju si mi ostavio da me tješi i sjeća na tebe.

Uvijek ćemo te voljeti.

Vječno ožalošćene: supruga Gordana i kćerka Ivana.

Oče naš, Oče svakog ljudskog bića, "neka bude volja tvoja, kako na nebu, tako i na zemlji". Tvoja volja jest mir!

Krist "je naš mir" (Ef 2,14). On koji nas je učio da se obraćamo Bogu nazivajući ga: "Oče".

On koji je svojom krvlju pobijedio tajnu bezakonju i podjele te svojim Križem strušio veliki zid koji je dijelio ljude i učinio da postanu jedni drugima tuđinci. On koji je čovječanstvo pomirio s Bogom i međusobno ujedinio ljude kao braću.

Zato je jednog dana, prije svoje žrtve na Križu, Krist smogao reći apostolima:

"Mir vam ostavljam, mir vam svoj dajem. Dajem vam ga ne kao što svijet daje" (Lv. 14,27). U tom trenutku obećao im je Duha Istine koji je ujedno Duh Ljubavi, Duh Mira!

Ivan Pavao II u Sarajevu

GLASNIKOVA SKANDINAVKA

ROBERT STRAUSS	SVIBANJSKI BLAGDAN (UZASCE)	DIO CEONE KOSTI	"KRALJ ŽIVOTINJA"	AKT SEFA DRŽAVE	HEBREJSKI NAZIV ZA PALMU	STARI PRIJEVOD BIBLIJE	PRISTAŠA RURALIZMA	ZEMLJIŠNA MJERA (MNOŽ.)	GLAZBENA OZNAKA ZA TEMPO	DVA SUSJEDNA SLOVA	●	DRUGI NAZIV ZA PORILUK	DANSKA NOVČANA JEDINICA	METAR	STARI GRAD U KILKOJI	BLAGDAN 50-TI DAN POSLJE USKRSA	MATEMATIČKI PREDZNAK	RAZBUDITI SE
ODATI POČAST TOPOVSKOM PALJOBOM											RAJČICA TOMAT UZDAH NEGODOVANJA							
CRKVENI POSLUŽITELJ								MLADO OD KOZE					JUHA					
VRSTA DRAGOG KAMENA								JAVNI BIJEŽNICI					KORPICA SEPETIĆ					
DULJI OBLIK PRIJEDLOGA			RIJEKA U MADŽARSKOJ ZATVOR (ITAL.)					ZOB		ENGLJSKO MUŠKO IME				OSJET GLEDANJA		SNIZENI TON "H"		PLANINA U DALMACIJI
SVEČANA ZANOSNA PIJESMA				ORATI ZEMLJU RALOM KRIVNJA				PRVI MITSKI LETAČ										
VJEŠTA OBMANA								BILO KADA										
OKRUGLO SLOVO		ELEMENT ERBIJ U ARABUJI						PSETAR										
●	NEKLA-DAN																	
	ŽENSKO IME																	
RIBARSKA ALATKA, HARFUN																		
GLUMAC MARVIN																		
TALJANSKI REDITELJ ETTORE																		
RIMSKI BROJ 5.000																		
●	PERŠUN																	
	PLASTIČNA HIRURGIJA																	
PRVI BLAGDAN POSLJE DUHOVA																		
"LOCUS SIGILLI"																		
U FIZICI ZNAK ZA ANGSTRENOVNU JEDINICU																		
GRMOLIKA BILJKA, DREN																		
UTVRDA MIKENSkih VLADARA U GRČKOJ																		
TALJANSKI OPERNI PJEVAČ CAMPANINI																		
SKRAĆENO ŽENSKO IME, KATARINA																		
NOVI REDAK (MNOŽ.)																		

Riješenje križaljke iz prošlog broja:
 GRAŠEVINA, POSTOLAR, ROZALIJA, SEKRETINI, ADAMIT, SABOREJAC, N, TO, AKEFAL, NETO, EKG, USKRS, ODAR, TA, KORE, L, NAIVA, MIRANDA, UR, IM, TROJNO, ENIGMATA, REMI, LJEŠ, CD, BRAK, J, ALASKA, L, ROGA, TOTEM, AVILA, INI, ES, GILJA, ALIRA, OKAT, K, A, DZ, L, ST, ION, BLAGOVIJEST, LOS, BA, EO, APARATI, KORITO, STARUDIJE, MRVITI SE, I, LASO, ARKA, LJAN, TG, NAUT, RAR, VUNE, IKRA, INDID, KATARINA, RAL, JIU, OST, ER, TURBINA, ATRIBUIRATI, SKRS, N

Hrvatski Glasnik
 RAVNATELJ: Petar Matanović ● Gl. i odgovorni urednik: Mr.Ljubomir Aždajić ● Urednik: Petar Matanović
 Lektor: Marica Petrović ● Osnivač i izdavač HKD "Napredak" ● Redakcija: Matije Gupca 8, Tuzla, ●
 Tel/Fax: 075 237-171 ● Kompiuterska priprema i tisak: PRINTCOM Tuzla ●
 Račun: ZZPP Tuzla 12200-678-0002025274 - Hrvatski dom - za Glasnik ● List je upisan u evidenciju javnih
 glasila pod rednim brojem 05/93-15 03 1993. Cijena za inozemstvo 3 DM

ZA SRCE VAŠEG AUTOMOBILA

INA delta

MARIĆ
 Tuzla 075/ 230-485
 Živinice 075/ 774-065
 802-114

MLIS
 DRUŠTVO SA OGRANIČENOM ODGOVORNOŠĆU, sa p.o.
 Tuzla, Rudarska br. 72,
 Telefon: ++387 75 215-502, Fax: ++387 75 281-510
KOMPANIJA ZA PROIZVODNJU PROMET I USLUGE

VeA Vidović

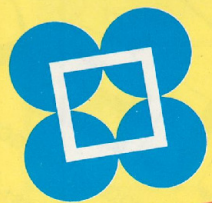
PODUZEĆE ZA TRANSPORT,
 SERVIS I REMONT VOZILA
 TUZLA
 TEL 281-484
 TEL/FAX 283-650

Gospodarska BANKA

Sarajevo

Direkcija:
 71000 SARAJEVO, Ferhadija 11
 Tel.: 387 71 670-661, 670-662
 Fax: 387 71 444-605
 Telex: 41-197 G.B.BH.

Poslovnica:
 71000 SARAJEVO, M. Tita 56
 Tel.: 387 71 442 959

DAMM

D.O.O. PODUZEĆE ZA PROIZVODNJU, UNUTARNJU I VANJSKU TRGOVINU I USLUGE TUZLA

TUZLA Salineatrans

Vrši usluge prijevoza putnika
Telefoni: Tuzla 239-438; 239-350
Zagreb 01-615-6911;
615-6906.

hotel tuzla

»PEPEX« d.o.o. TUZLA

Preduzeće za prijevoz putnika u tuzemnom i inozemnom
cestovnom prometu, ugostiteljstvo i turizam

Tuzla, Ul. M. Fizovića Fiska 1
Tel./Fax: 99387 75/ 222-973
Telefon: 99387 75/ 32-490
Mobitel: 099/ 453-537
099/ 453-538

Zagreb, Ul. Turinina br. 8/II
Tel./Fax: 99385 1/ 660-1560
Mobitel: 099/ 453-537
099/ 453-538

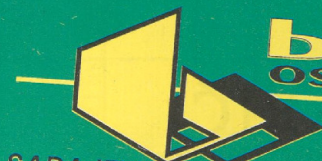

HRVATSKI DOM "GRADOVRH" d.o.o.

HRVATSKI RADIO SOLI

92.7 i 103.4 MHz
ukv stereo

BOSNA
OSIGURANJE

SARAJEVO - GLAVNA FILIJALA TUZLA

HT

D.O.O. "BRISTOL" TUZLA

LIPROM

DIONIČKO DRUŠTVO ZA PROIZVODNJU, UNUTARNJU I VANJSKU TRGOVINU TUZLA